

Udskriftsdato: søndag den 11. januar 2026

VEJ nr 9317 af 26/01/2022 (Gældende)

Vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller

Ministerium: By-, Land- og Kirkeministeriet

Journalnummer: Indenrigs- og Boligmin.
Bolig- og planstyrelsen j.nr

Vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller

Indhold

1. Indledning

- 1.1 Energiaftalen 2018
- 1.2 Kommunerne som planmyndighed for vindmøller på land

2. Vindmølletyper og certificering

- 2.1 Certificering
- 2.2 Forsøgsmøller
- 2.3 Husstandsmøller
- 2.4 Havvindmøller

3. Kommuneplanprocessen

- 3.1 Kommuneplanens retningslinjer og rammer
 - 3.1.1 Temaplaner, kommuneplantillæg og den løbende revision af kommuneplanen
 - 3.1.2 Kommunens målsætninger og afvejning af beskyttelses- og benyttelsesinteresser
 - 3.1.3 Forhold til nabokommuner
- 3.2 Planlægningens trin og faser
 - 3.2.1 Kommuneplanen
 - 3.2.2 Kommuneplanstrategi og foroffentlighedsfase
 - 3.2.3 Miljøvurdering
 - 3.2.4 Høring af berørte myndigheder
 - 3.2.5 Afgrænsning af miljøvurdering
 - 3.2.6 Kommuneplanforslag og offentlighedsfase
 - 3.2.7 Vedtagelse og klagemulighed

4. Udpegning af vindmølleområder i kommuneplanen

- 4.1 Afgrænsning af vindmølleområdet
- 4.2 Opstilling i et letopfatteligt geometrisk mønster
- 4.3 Maksimal totalhøjde og antal møller
- 4.4 Opmærksomhedspunkt: Boliger
 - 4.4.1 Afstandskrav mellem vindmøller og beboelse
 - 4.4.2 Skyggekast
 - 4.4.3 Støjgrænser og støjfølsom arealanvendelse
- 4.5 Opmærksomhedspunkt: Landskab
 - 4.5.1 Landskabelige bevaringsværdier
 - 4.5.2 Afstand mellem vindmøllegrupper
 - 4.5.3 Synlighed i landskabet
- 4.6 Opmærksomhedspunkt: Natur
 - 4.6.1 Naturbeskyttelsesområder
 - 4.6.2 Varetagelse af naturinteresser i kommuneplanlægningen
 - 4.6.3 Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder)
 - 4.6.4 Strengt beskyttede arter – bilag IV-arter
 - 4.6.5 Afværgeforanstaltninger
- 4.7 Opmærksomhedspunkter, øvrige
 - 4.7.1 Trafikanlæg (afstand til overordnede statslige veje og jernbaner)
 - 4.7.2 Andre tekniske anlæg (afstand til eksisterende og planlagte højspændingsledninger, gasledninger, m.v.)

- 4.7.3 Nedtagning af eksisterende vindmøller
- 4.7.4 Skovrejsningsområder og fredskov
- 4.7.5 Lavbundsarealer, herunder potentielle vådområder
- 4.7.6 Kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder kirker
- 4.7.7 Kystnærhedszonen
- 4.7.8 Områder med nationale grundvandsinteresser
- 4.7.9 Råstofplaner
- 4.7.10 Fredede områder
- 4.7.11 Beskyttelseslinjer
- 4.7.12 Flyvepladser
- 4.7.13 Forsvar og beredskab, herunder radar

5. Lokalplanlægning for områder til vindmøller

- 5.1 Forhold til kommuneplanen
 - 5.1.1 Anmeldelse indenfor et udpeget vindmølleområde
 - 5.1.2 Anmeldelse udenfor et udpeget vindmølleområde
- 5.2 Lokalplanpligten
- 5.3 Lokalplanbestemmelser
 - 5.3.1 Afgrænsning af lokalplanen
 - 5.3.2 Antal møller og placering
 - 5.3.3 Totalhøjde (min og maks) og udformning
- 5.4 Bonusvirkning og vilkår
- 5.5 Nedlæggelse af boliger ved frivilligt opkøb eller ekspropriation
- 5.6 Nedlæggelse af eksisterende vindmøller
- 5.7 Miljøvurdering af lokalplaner for vindmøller
- 5.8 Høring af berørte parter og offentlighedsfase
- 5.9 Vedtagelse og klagemulighed

6. Miljøvurdering af et konkret anmeldt projekt

- 6.1 Ansøgning om screening eller miljøvurdering
- 6.2 Miljøkonsekvensrapport og § 25-tilladelse
- 6.3 Ændringer af det anmeldte eller godkendte projekt

7. Zoneadministration for vindmøller og husstandsmøller

- 7.1 Landzone
 - 7.1.1 Generelle regler for vindmøller i landzone
 - 7.1.2 Opstilling af husstandsmøller i landzone
- 7.2 Byzone og sommerhusområder
 - 7.2.1 Generelle regler for vindmøller i byzone og sommerhusområder
 - 7.2.2 Opstilling af husstandsmøller i byzone eller sommerhusområder

8. Generelle myndighedskrav til opstilling af vindmøller

- 8.1 Teknisk certificering
- 8.2 Nettilslutning

Bilag 1: Beregning af reel skyggetid

Bilag 2: Tilladelsesproces for opstilling af husstandsvindmøller i hhv. landzone og byzone

1. Indledning

Denne vejledning handler om kommunernes planlægning for landvindmøller, som er reguleret i medfør af både planloven (lovbekendtgørelse nr. 1157 af 1. juli 2020) og bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller (bekendtgørelse nr. 923 af 6. september 2019).

Både planloven og bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller ligger inden for Indenrigs- og Boligministerens ressort og administreres af Bolig- og Planstyrelsen. Der henvises til anden lovgivning hvor relevant, herunder bl.a. Miljøministeriets bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Vejledningen er udgivet af Bolig- og Planstyrelsen med bidrag fra relevante myndigheder.

Denne vejledning indeholder en systematisk gennemgang af plan- og miljølovgivningens krav baseret på retspraksis og administrativ praksis, herunder afgørelser fra Planklagenævnet og Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Vejledningen er en opdatering af Naturstyrelsens 'Vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller' fra 2015, og afspejler nye regler og roller i forhold til den fysiske planlægning for vindmøller.

Vejledningen er ikke juridisk bindende, men udelukkende retningsgivende for forståelsen af den praksis og de juridisk bindende bestemmelser, den omhandler.

Nogle oplysninger i vejledningen fremgår flere gange, fordi det er relevant at bringe dem i forbindelse med forskellige afsnit, og fordi vejledningen forventes anvendt som opslagsværk. Der tilstræbes ikke at gengive vejledning, som fremgår af øvrige publikationer, men i stedet at henvise dertil.

Sidst i vejledningen findes to bilag om henholdsvis fælles standarder for beregning af skyggekast samt vejledning om processen for tilladelse til husstandsvindmøller.

Planlægning for havvindmøller reguleres ikke i medfør af planloven og behandles ikke i denne vejledning udover en kort omtale i vejledningens kapitel 2.

1.1 Energifaften 2018

Danmark skal i højere grad gøre brug af vedvarende energiformer, og landvindmøller spiller en vigtig rolle i denne omstilling. Omstillingen skal dog ske på en måde, der viser hensyn til andre samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen, herunder natur og landskab m.v.

Der blev i juni 2018 indgået en bred politisk energiaftale mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti. Energifaften indeholder blandt andet et afsnit om "Vedvarende energi på markedsvilkår". Af afsnittet fremgår det blandt andet, at "Parterne anerkender nødvendigheden af, at give kommunerne mulighed for at give tilladelse til at opføre tidssvarende vindmøller i henhold til gældende praksis."

Da Energifaften blev indgået, så vindmøllebranchen ind i en fremtid, hvor vindmøllerne skulle stige i højden. Dengang var kommunerne planmyndighed for produktionsmøller med en totalhøjde på op til 150 m samt forsøgsmøller uanset forsøgsmøllens totalhøjde. Planlægning for produktionsmøller med en totalhøjde på over 150 m var et statsligt anliggende. Det var ligeledes kommunerne, som var miljøvurderingsmyndighed for landvindmøller med en totalhøjde på op til 150 m, mens Miljøstyrelsen miljøvurderede møller, med en totalhøjde på over 150 m.

Som led i udmøntningen af Energifaften 2018 blev der foretaget ændringer af en række regler for at forankre planlægning for landvindmøller hos kommunerne, herunder en justering af bekendtgørelsen om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller i 2019 med en ophævelse af højdebegrænsningen for almindelige produktionsmøller på 150 meter. Planlægning for vindmøller er fortsat som udgangspunkt et kommunalt anliggende. Vejledningen er derfor opdateret for at afspejle kommunernes udvidede rolle som plan- og miljøvurderingsmyndighed på vindområdet.

Det er kommunerne, der ud fra de lokale interesser skal foretage en afvejning af de forskellige hensyn og interesser, der er inden for et konkret område, samt foretage en vurdering af vindmøllernes påvirkning af mennesker, natur, miljø og landskab. Kommunernes planlægning skal fortsat tage hensyn til nationale interesser, jf. 'Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning', 2018.

1.2 Kommunerne som planmyndighed for vindmøller på land

Den fysiske planlægning for vindmøller på land reguleres i medfør af planloven. Det er kommunernes opgave at planlægge for vindmøller, og det kræver, som al anden planlægning, en afvejning af forskellige interesser, herunder varetagelse af hensyn til naboer, hensyn til natur- og landskabsinteresser m.v.

Proceduren for vindmølleplanlægning adskiller sig ikke fra den øvrige kommunale planlægning, men i modsætning til andre tekniske anlæg, reguleres planlægningen for vindmøller også i en særskilt bekendtgørelse – bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller. Derudover gælder generelle regler i bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (planhabitatbekendtgørelsen).

Efter planlovens §11, stk. 2 skal kommuneplanen på grundlag af en samlet vurdering af udviklingen i kommunen fastlægge i) en hovedstruktur, som angiver de overordnede mål for udviklingen og arealanvendelsen i kommunen, ii) retningslinjer for arealanvendelsen m.v. jf. planlovens § 11 a og iii) rammer for lokalplaners indhold for de enkelte dele af kommunen, jf. planlovens § 11 b.

Kommuneplanen skal som led heri redegøre for planens forudsætninger. Der skal også redegøres for kommuneplanens sammenhæng med kommuneplanlægningen i nabokommunerne. Efter planlovens § 11, stk. 3, skal de afgrænsede områder, der knytter sig til kommuneplanens retningslinjer og rammer, vises på kort. Områderne skal afgrænses entydigt på kortbilag.

Kommuneplanens retningslinjer for placering af vindmøller skal være i overensstemmelse med bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller. Bekendtgørelsen fastsætter bestemmelser, som kommunerne skal tage højde for i deres planlægning. Hensigten med bekendtgørelsen er bl.a. at sikre varetagelse af hensynet til naboer samt landskabelige hensyn i planlægningsarbejdet for vindmøller.

Bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller fastslår hovedprincippet om, at opstilling af vindmøller kun kan ske i særlige vindmølleområder udpeget i kommuneplanen. Bekendtgørelsens bestemmelser understøtter endvidere, at der tages et omfattende hensyn til såvel den landskabelige påvirkning som til de øvrige interesser i det åbne land, herunder nabobeboelser. Udviklingen går i retning af stadig større og mere effektive vindmøller, og det gør det stadig sværere at finde placeringsmuligheder.

Målet er, at vindmølleplanlægningen skaber den fornødne plads til opstilling af vindmøller, herunder mulighed for etablering af større områder til opstilling af vindmøller, samtidig med at indpasningen balanceres i forhold til øvrige interesser. Kommunerne skal foretage en afvejning af, hvor det er hensigtsmæssigt at opstille vindmøller på land. Det gælder tilsvarende for ønsker om byudvikling, placering af tekniske anlæg, m.v.

Kommunernes afvejning skal muliggøre, at der kan tages de størst mulige hensyn til såvel naboer, støjpåvirkning, natur, miljø m.v. inden for lovgivningens rammer, jf. f.eks. bekendtgørelse om støj fra vindmøller, der skal overholdes.

Det ligger inden for kommunalbestyrelsens planlægningskompetence at afgøre, hvordan de forskellige interesser skal afvejes og udmønte en konkret udpegning af vindmølleområder med tilhørende retningslinjer. Det er ikke et krav, at der skal opstilles vindmøller i de områder, hvor der er retningslinjer for opstilling af vindmøller, men retningslinjerne tjener som et administrationsgrundlag for mulige kommende vindmølleområder og er grundlag for, at interesserede bygherrer kan ansøge om opstilling af vindmøller i

de områder, som kommunen har udpeget. Kommunen kan også på baggrund af en afvejning af interesser beslutte, at det ikke er muligt at opstille vindmøller i kommunen.

2. Vindmølletyper og certificering

Ved ikrafttrædelse af den seneste ændring af bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller d. 13. september 2019 er kommunen planmyndighed for både produktions- og forsøgsmøller på land uanset møllens totalhøjde. Kommunerne er også fortsat planmyndighed for husstands vindmøller.

Det fremgår af § 2, stk. 1 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at der kun må opstilles vindmøller inden for områder, der er udpeget hertil i kommuneplanens retningslinjer, jf. planlovens § 11a, stk. 1, nr. 5. Dette gælder ikke for husstandsmøller med en totalhøjde på op til 25 m, der opstilles i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 8 (se afsnit 2.4).

Forslag til planer, der var offentliggjort inden den seneste ændring til bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller trådte i kraft d. 13. september 2019, skulle færdigbehandles efter de hidtil gældende regler.

2.1 Certificering

Nye vindmøller, som ønskes opstillet i Danmark eller i danske farvande, skal være certificerede i henhold til bekendtgørelse om teknisk certificering og servicering af vindmøller m.v. (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets bekendtgørelse nr. 1773 af 30. november 2020). Større vindmøller skal endvidere projektcertificeres ved opstillingen. Projektcertificeringen dokumenterer opstillingsstedets påvirkning på den specifikke vindmølle. Et projektcertifikat kan godt dække en park med flere vindmøller og kan udstedes til en eller flere ejere.

Bekendtgørelsen har til formål at sikre, at vindmøller, som opstilles på land, på søterritoriet og i den eksklusive økonomiske zone, og som anvendes til elektrisk energiproduktion, ikke indebærer en risiko for personer og husdyrs sikkerhed og sundhed samt for formuegoders sikkerhed, når vindmøller installeres, vedligeholdes eller anvendes, samt efterlever de fastsatte krav om støjledning.

Der henvises til Energistyrelsens hjemmeside for teknisk certificering og servicering af vindmøller på cas.ens.dk. De tekniske forskrifter for vindmøllernes tilslutning til elnettet kan findes på Energinets hjemmeside energinet.dk.

Afhængig af hvilken type af certifikat, vindmøllen er opstillet efter, kan det have betydning for, hvilke støjregler der gælder for møllen, jf. bekendtgørelse om støj fra vindmøller (se afsnit 4.4.3).

2.2 Forsøgsmøller

Forsøgsmøller er ofte opstillet for at udvikle eller afprøve nye vindmølletyper eller undersøge forhold, der kan forbedre vindmøllers udnyttelse af vindens energi.

Ved den seneste ændring af bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, skelnes der ikke længere mellem produktionsmøller og forsøgsmøller fsva. planlægning. Ved forsøgsmøller forstås prototypemøller, serie 0-møller og møller, der er ombygget til brug for forsøg i henhold til bekendtgørelse om teknisk certificering og servicering af vindmøller m.v.

Prototypemøller er den eller de første ikke-seriefremstillede vindmøller af en ny type, jf. § 4, stk. 1, nr. 1 i bekendtgørelse nr. 1773 af 30. november 2020 om teknisk certificering og servicering af vindmøller m.v.

Fsva. serie-0 møller henvises til definition i § 2, stk. 1, nr. 3 i bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Ved serie-0 møller forstås den første, mindre produktionsserie af en ny vindmølletype. Serie-0 møller kan have et midlertidigt typecertifikat (B-typecertifikat) med udestående punkter i henhold til

bekendtgørelse om teknisk godkendelsesordning for konstruktion, fremstilling, opstilling, vedligeholdelse og service af vindmøller.

Den tekniske certificering udstedes til producenten eller leverandøren af vindmøllen og gives som udgangspunkt for en 3-årig periode. Såfremt der er behov for yderligere forsøg, skal certificeringen fornyes, ligesom ændringer af møllen kræver fornyet certificering. Efter udløb af certificeringen skal vindmøllen enten nedtages, eller der skal udstedes en ny certificering til normal anvendelse.

I bekendtgørelse om støj fra vindmøller er det fastlagt, at opstilling af nye vindmøller samt ændring af en vindmølle på en måde, der kan medføre øget støjudsendelse, skal anmeldes til kommunen i henhold til bekendtgørelsens bestemmelser. Det betyder, at der for områder med forsøgsmøller kan blive tale om fornyede anmeldelser efter den til enhver tid gældende bekendtgørelse om støj fra vindmøller.

2.3 Husstandsmøller

Husstandsmøller med en totalhøjde på op til 25 m, kan opstilles ved landzonetilladelse, hvis de opstilles i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, jf. § 2, stk. 8 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller. Totalhøjden måles fra terræn, uanset om møllen opstilles på et andet bygningsanlæg. Opføres husstandsmøllerne ikke i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, dvs. fritstående, kræver det, som for alle andre vindmøller, en udpegning i kommuneplanen samt retningslinjer for områdets anvendelse.

Opstilling af en enkeltstående husstandsmølle (totalhøjde på op til 25 m) i landzone er undtaget for kravet om, at vindmøller skal screenes for væsentlig indvirkning på miljø, jf. § 16 i miljøvurderingsloven, herunder bilag 2, pkt. 3.j (lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter).

Alle elproducerende vindmølletyper er omfattet af bekendtgørelse om støj fra vindmøller, og der skelnes ikke mellem horisontal- og vertikalakslede vindmøller (vindturbine).

Se yderligere i kapitel 7 under husstandsmøller i hhv. landzone og byzone.

2.4 Havvindmøller

Planlægning for opstilling af havvindmøller reguleres ikke i medfør af planloven, men er omfattet af reglerne i lov om maritim fysisk planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 400 af 6. april 2020 og havplanen. I medfør heraf kan der som altovervejende udgangspunkt alene vedtages planer og meddeles tilladelser til havvindmøller i områder, som er udlagt til vedvarende energi i havplanen.

Hvis der er andre myndigheder, der også har udlæg i samme område, skal Energistyrelsen foretage en bilateral afklaring, inden der kan vedtages en plan eller meddeles en tilladelse til opstilling af havvindmøller. Vedtagelse af planer og meddelelse af tilladelser i områder, som ikke i forvejen er udlagt til vedvarende energi, kræver en ændring af havplanen (plantillæg). I sådanne tilfælde skal Energistyrelsen som ressortmyndighed foretage en høring af relevante myndigheder og gennemføre relevante konsekvensvurderinger. Søfartsstyrelsen, som er ansvarlig myndighed for havplanlægningen, gennemfører herefter en offentlig høring, og ændringen udstedes af erhvervsministeren i form af en ændringsbekendtgørelse.

I forbindelse med planlægning for fx udbud af havvindmølleparker foretager Energistyrelsen i tillæg til procedurerne efter reglerne om havplanlægning yderligere relevante høringer af myndigheder og evt. interessenter. Endvidere gennemføres en strategisk miljøvurdering af den konkrete plan efter reglerne i miljøvurderingsloven.

Der er i havplanen alene udlagt områder til vedvarende energi med henblik på statslige udbud, og områder for de konkrete åben-dør projekter, der er under behandling i Energistyrelsen. Derfor kræver ansøgninger om tilladelse uden for de udlagte områder altid en ændring af havplanen.

3. Kommuneplanprocessen

Kommuneplanlægningen for vindmøller adskiller sig ikke væsentligt fra kommuneplanlægningen for øvrige emner efter planlovens § 11 a. Der henvises til 'Vejledning om kommuneplanlægning', udgivet i 2008, og Bolig- og Planstyrelsens hjemmeside planinfo.dk for en detaljeret gennemgang. Nedenfor gennemgås væsentlige opmærksomhedspunkter vedrørende planprocessen.

3.1 Kommuneplanens retningslinjer og rammer

Efter planlovens § 11 a, stk. 1, nr. 5, påhviler det kommunalbestyrelsen at fastlægge retningslinjer i kommuneplanen for beliggenheden af tekniske anlæg, herunder vindmøller. Det følger endvidere af § 2, stk. 1 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at der kun må opstilles vindmøller inden for områder, der er udpeget hertil i kommuneplanens retningslinjer. Bestemmelsen § 2, stk. 1 gælder dog ikke for husstandsvindmøller med en totalhøjde på op til 25 meter, der opstilles i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 8. Der henvises til kapitel 4 vedrørende de lovgivningsmæssige rammer for placering af vindmøller.

Efter planlovens § 11 b, stk. 1, nr. 8 skal kommuneplanen indeholde rammer for indholdet af lokalplanlægningen for tekniske anlæg, herunder vindmøller. Rammerne kan tilvejebringes i forbindelse med udpegningen af vindmølleområder eller ved den løbende revision af kommuneplanen.

Ifølge § 3 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller skal det areal, som en kommuneplanretningslinje for vindmøller omfatter, være tilpasset den påtænkte vindmøllegruppe eller enkeltstående vindmølle. Kommuneplanens rammer for lokalplanlægning skal indeholde bestemmelser om møllernes forventede maksimale antal og maksimale totalhøjde. Der henvises til afsnit 4.1 og 4.2 om hhv. afgrænsning af området og valg af opstillingsmønster. Lokalplanlægning for vindmøller behandles nærmere i kapitel 5.

3.1.1 Temaplaner, kommuneplantillæg og den løbende revision af kommuneplanen

Som det fremgår af planlovens § 23 a, stk. 2, ændres og revideres den samlede kommuneplan løbende, enten med kommuneplantillæg for enkelte områder eller temaplaner inden for planperioden, eller ved en samlet revision hvert fjerde år. For vindmøller kan kommunen således ændre sine retningslinjer, herunder hvilke områder der skal være udpeget til opstilling af vindmøller, når og hvis der opstår behov herfor. De planlægningsmæssige forudsætninger for at opstille vindmøller kan have ændret sig, eller kommunen kan have ændret sine planlægningsmæssige prioriteringer som eksempelvis en bolig er blevet nedlagt, og at afstandskravet til denne bolig derfor ikke længere skal iagttages.

Kommunen har således mulighed for løbende at tilpasse den fysiske planlægning efter ændrede vilkår og prioriteringer, både for vindmøller og i forhold til øvrige interesser.

3.1.2 Kommunens målsætninger og afvejning af beskyttelses- og benyttelsesinteresser

Ved udpegningen af vindmølleområder skal kommunen foretage en afvejning af en lang række interesser, som kan være modstridende, fx hensyn til beskyttelsen af landskab, natur, nabohensyn overfor hensynet til udbygningen med vedvarende energi. Muligheden for at imødekomme ønsker om bestemte mølleplaceringer, fx på havnen eller langs større veje, vil således afhænge af den samlede afvejning af interesser og hensyn for de konkrete vindmølleområder.

I denne afvejning indgår den samfundsmæssige nødvendighed, som kan have reference til for eksempel statslige målsætninger for udbygningen med vindmøller, målsætninger om energi, klima m.v. Inden for bestemte områder, fx kystnærhedszonen eller områder med nationale grundvandsinteresser jf. afsnit 4.7.7. og 4.7.8, kræves der endvidere en særlig planlægningsmæssig og / eller funktionel begrundelse for at opstille vindmøller. Opstilling af vindmøller i denne type særligt beskyttede områder vil kræve en vurdering af alternative placeringsmuligheder uden for disse områder. Såfremt reelle alternative placerin-

gsmuligheder udenfor et beskyttet område ikke i tilstrækkelig grad kan opfylde kommunens målsætning for udbygning med fx vindmøller og vedvarende energi, eller hvis andre beskyttelseshensyn forhindrer udnyttelse af de alternative områder, kan dette hensyn indgå i den samlede planlægningsmæssige begrundelse for placering af vindmøllerne.

Se kapitel 4. for gennemgang af en række opmærksomhedspunkter vedrørende beskyttelses- og benyttelsesinteresser ved udpegning af områder til vindmøller.

3.1.3 Forhold til nabokommuner

Placering af vindmøller kan have en række planlægningsmæssige konsekvenser for nabokommunerne. Eksempelvis kan placering af vindmøller påvirke beskyttede landskaber eller kulturhistoriske værdier i en nabokommune, begrænse nabokommunens muligheder for at planlægge for eller give tilladelse til støjfølsom arealanvendelse inden for vindmølleområdets støjkonsekvensområde eller begrænse en kommunes mulighed for at planlægge for vindmøller på ellers velegnede placeringer i nærheden. Støjbidraget fra en vindmøllegruppe placeret tæt på kommunegrænsen kan endvidere betyde, at der ikke vil kunne placeres vindmøller i nabokommunen, fordi den kumulative støjpåvirkning så vil overskride støjgrænserne for en nabobeboelse eller et støjfølsomt område, se afsnit 4.4.3 om støj fra vindmøller.

En kommuneplan skal ledsages af en redegørelse for planens forudsætninger, herunder kommuneplanens sammenhæng med kommuneplanlægningen i nabokommunerne, jf. planlovens § 11 e, stk. 1, nr. 15. Nabokommuner kan gøre indsigelse mod en anden kommunes planlægning, hvis forslaget har væsentlig betydning for kommunens udvikling, jf. planlovens § 29 b, stk. 1, og således også betragtes som berørt myndighed, jf. afsnit 3.2.4. Planklagenævnet har i en klagesag over manglende høring af en nabokommune (21/02909), afvist klagen med begrundelsen, at påvirkningen skal have en vis tyngde og væsentlighed i forhold til nabokommunens arealinteresser, for at dette udløser et krav om, at en kommune skal redegøre for dette i kommuneplantillægget.

Det kan anbefales, at en kommune indgår i et tværkommunalt samarbejde om planlægning af vindmølleområder, som ligger tæt på kommunegrænsen. Dette vil også ofte muliggøre en bedre udnyttelse af potentielle vindmølleområder med en udstrækning på tværs af kommunegrænsen.

Hvis kommunerne ikke kan blive enige, når en nabokommune har gjort indsigelse efter § 29 b, stk. 1 og 2, træffes afgørelse af Indenrigs- og Boligministeren jf. § 29 b, stk. 3.

3.2 Planlægningens trin og faser

Planlægning for vindmøller indgår i den planlægningsmæssige proces fra kommuneplanstrategi over kommuneplan til lokalplan. Hertil kommer naturligvis de vindmøller, der alene kræver landzonetilladelse. I forbindelse med hvert planlægningstrin er der krav om inddragelse af offentligheden og miljøvurdering af planerne. Endelig vil de fleste konkrete ansøgte vindmølleprojekter være miljøvurderingspligtige (se afsnit 6.1).

3.2.1 Kommuneplanen

En afvejning af planlægnings- og miljømæssige interesser i forhold til potentielle placeringsmuligheder for vindmøller i en kommune som helhed kan med fordel foretages forud for en udpegning af vindmølleområder med tilhørende retningslinjer i kommuneplanen. Det giver bl.a. kommunens borgere og tilflyttere et overblik over, hvor der kan forventes at blive opstillet vindmøller.

Kommuneplanens retningslinjer for vindmøller danner også grundlag for at interesserede bygherrer kan ansøge om opstilling af vindmøller i de områder, som kommunen har udpeget. Retningslinjerne sætter endvidere, sammen med den øvrige lovgivning, rammerne for, hvilke projekter, der vil kunne ansøges om, herunder hvor mange og hvor store vindmøller, der som udgangspunkt kan forventes opstillet i det enkelte område, se afsnit 4.1.

Dette er ikke til hinder for, at der kan planlægges for en placering, som ikke er udpeget i kommuneplanens retningslinjer. Dette vil dog kræve, at der udarbejdes et kommuneplantillæg, som reviderer kommuneplanens retningslinjer for det pågældende område om, at der ikke er sket en samlet planlægning for møller. Planklagenævnet tilkendegav, at der ikke findes et krav i planloven om, at der skal ske en samlet planlægning for vindmøller for hele kommunen, før der planlægges for konkrete vindmølleområder.

3.2.2 Kommuneplanstrategi og foroffentlighedsfase

Efter planlovens § 23 a, stk. 1, skal kommunen offentliggøre en kommuneplanstrategi inden udgangen af den første halvdel af den kommunale valgperiode. Planstrategien er tænkt at kunne rumme en bred og langsigtet tilgang til kommunens udvikling. Den kan med fordel udarbejdes i samarbejder med mange parter. Med en planstrategi har kommunen bl.a. mulighed for at sætte fokus på planlægning for vindmøller og behovet for vedvarende energi. Kommunalbestyrelsen fastsætter en frist på mindst 8 uger for fremsættelse af ideer, forslag m.v. og kommentarer til den offentliggjorte strategi.

Ønsker en kommune at fremme planlægningen for vindmøller, som strider mod kommuneplanens retningslinjer, og som der ikke er truffet beslutning om i kommuneplanstrategien, eller som vil være uden for de udpegede vindmølleområder i kommuneplanen, skal kommunen gennemføre en foroffentlighedsfase med tilsvarende mulighed for at fremsætte ideer, forslag og kommentarer til den ønskede ændring af kommuneplanen, jf. planlovens § 23 c. Længden af denne foroffentlighedsfase er ikke fastsat i lovgivningen, men i praksis afsættes der ofte en fire ugers høringsfrist.

3.2.3 Miljøvurdering

Efter miljøvurderingsloven (lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter) skal en myndighed gennemføre en miljøvurdering af planer og programmer jf. lovens §8, stk. 1, hvor disse udarbejdes inden for bl.a. energi, fysisk planlægning og arealanvendelse og fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til de projekter, der er omfattet af lovens bilag 1 og 2, eller hvor disse medfører krav om en vurdering af virkningen på et internationalt naturbeskyttelsesområde under hensyntagen til områdets bevaringsmålsætninger eller vurderes at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

Derfor vil forslag til vindmølleplaner ofte skulle miljøvurderes, medmindre der er tale om mindre ændringer af en plan eller en plan for et mindre område på lokalt plan og en screening fastslår, at planen ikke vil påvirke miljøet væsentligt jf. lovens §8, stk. 2. Myndigheden træffer afgørelse om, hvorvidt planer og programmer efter § 8, stk. 2, er omfattet af kravet om miljøvurdering. Ved miljøvurdering af planer udarbejdes en miljørapport med en vurdering af den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse – herunder vurdering af en mulig væsentlig påvirkning af et udpeget internationalt naturbeskyttelsesområde.

Miljøvurderingen af et forslag til vindmølleplan eller øvrige kommuneplanforslag skal udgøre et så fyldestgørende beslutningsgrundlag for kommunalbestyrelsen som muligt bl.a. ved at sikre inddragelse af berørte myndigheder og offentligheden.

Når en myndighed skal gennemføre en miljøvurdering af et forslag til vindmølleplanen, udarbejdes en miljørapport, der skal indeholde de oplysninger, der er nævnt i miljøvurderingslovens bilag 4 jf. § 12, stk. 1. De miljømæssige påvirkninger vil have en vis overordnet karakter, hvor miljørapporten skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyntagen til den aktuelle viden og de gængse vurderingsmetoder samt til, hvor detaljeret planen eller programmet er, hvad den indeholder, og på hvilket trin i et eventuelt planhierarki planen befinder sig. Det vil fx ikke være muligt at beregne og vurdere det forventede støjniveau eller skyggekast for et vindmølleområde i en overordnet vindmølleplan, så længe den konkrete vindmølletype og præcise placering endnu ikke er fastlagt. Kommuneplanens

retningslinjer omfatter udpegning og afgrænsning af vindmølleområder, hvor vindmøller kan lokaliseres som ramme for den videre planlægning af konkrete projekter.

Det tidligere Natur- og Miljøklagenævn har i følgende to tilfælde truffet afgørelse om, at den gennemførte miljøvurdering af planlagte vindmølleområder var utilstrækkelig, idet miljøvurderingen for visse emner kun var foretaget på et overordnet og generelt niveau.

Natur- og Miljøklagenævnet udtalte bl.a.: "... områderne i vindmølleplanen er fastlagt så præcist, at møllernes lokalisering må antages at skulle ligge indenfor afgrænsningen, og at der derfor har været helt konkrete områder at forholde sig til. (...) det (har) således været muligt at vurdere påvirkningerne i et område på et vist overordnet niveau. (...)". Nævnet konkluderede herefter: "Det er Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse, at det ikke kan udelukkes, at planen ville have fået et andet indhold, hvis de i sagen omhandlede vurderinger var blevet gennemført". Se NoMO 106, januar 2013, samt NMK-41-00157 og NMK-33-01663.

Kravet om miljøvurdering gælder ofte også for lokalplaner jf. lovens § 8, stk. 2, nr. 1. For miljøvurderingspligtige vindmølleprojekter jf. lovens § 15, stk. 1, skal der udover miljøvurdering af lokalplanen, ske en miljøvurdering af det konkrete projekt gennem bygherres udarbejdelse af en miljøkonsekvensvurdering til brug for myndighedernes afgørelse om tilladelse til det ansøgte projekt efter miljøvurderingslovens § 25. Disse miljøvurderinger anbefales koordineret i planprocessen, og det er muligt at lave en samlet rapport, se PKN-19/04619 og PKN-19/04620. Det kan dog også anbefales, at udarbejde miljøvurderingerne som to særskilte rapporter for at sikre tydelighed om, at alle kravene efter miljøvurderingsbekendtgørelsen og miljøvurderingsloven er opfyldt, se afsnit 5.7 og 6.1.

3.2.4 Høring af berørte myndigheder

I forbindelse med miljøvurderingen af kommuneplanens retningslinjer for vindmøller, er der efter miljøvurderingsloven krav om at høre andre myndigheder, hvis områder berøres af forslaget til planen, inden der tages stilling til, hvor omfattende og detaljerede oplysninger, der skal indgå i miljørapporten. Det, der kendetegner, at en myndighed er berørt, er, at den er tildelt en kompetence, som indebærer, at den har et specifikt miljøansvar. Det specifikke miljøansvar skal også være relevant for planen dvs. direkte berørt af planens indvirkning på miljøet. En berørt myndighed er således en myndighed, der efter anden lovgivning m.v. er en forudsætning for planens/programmets mulige realisering.

Myndigheder, som oftest høres i forbindelse med vindmølleprojekter omfatter bl.a. Energistyrelsen ved kumulative virkninger fra andre vindmølleprojekter på havet, Forsvaret ved nærhed til flyvestationer, radar- og kommunikationsanlæg, militære etableringer eller militært øvelsesterræn, Trafikstyrelsen vedr. lysmarkeringskrav ift. luftfartsloven, Vejdirektoratet eller Banedanmark ved nærhed til overordnede veje eller jernbaner, Miljøstyrelsen vedrørende mulig påvirkning af Natura 2000-områder, beskyttede arter og overordnede statslige interesser, herunder landskabsinteresser, samt nabokommuner ved placering tæt på kommunegrænsen.

Det kan anbefales, at en kommune i forbindelse med vindmølleplanlægningens høringsprocedure inddrager mulige statslige myndigheder, som efter planlovens § 29 kan gøre indsigelse mod planens gennemførelse. Det kunne fx gælde Kirkeministeriet ved udpegning tæt på kirker i landskabet.

Det kan anbefales, at høringen af berørte myndigheder koordineres med en eventuel foroffentlighedsfase for at kvalificere den videre planlægning og miljøvurdering bedst muligt. Myndigheder, der betragtes som berørte, skal høres igen i forbindelse med offentliggørelsen af planforslaget med tilhørende miljøvurdering.

Hvis konkrete projekter eller planer/programmer kan forventes at medføre grænseoverskridende miljøpåvirkninger, træder Espoo-konventionen og SEA-protokollen i kraft og der skal foretages en høring af berørte nabostater jf. miljøvurderingslovens kapitel 15. Information til berørte nabostater om miljøvurderingen bør ske så tidligt som muligt og senest i forbindelse med afgrænsningen af miljørapporten jf.

afsnit 3.2.5. I Danmark er Miljøstyrelsen ansvarlig myndighed for Espoo-konventionen. Høringen af berørte nabostater sker via Espoo-teamet i Miljøstyrelsen, som sørger for at videreformidle. Høringen efter Espoo-konventionen foretages samtidig med den nationale høring af offentligheden. Man skal være opmærksom på at lægge ekstra tid ind til koordinering af den internationale høring.

3.2.5 Afgrænsning af miljøvurdering

I lovens § 11 beskrives afgrænsningen af miljørapportens indhold. Processen angår den fase, hvor myndigheden med udgangspunkt i indholdsfortegnelsen til den kommende miljørapport gennemfører en afgrænsning af de væsentlige forhold, som skal beskrives, analyseres og vurderes i miljørapporten, samt fastlægger et egnet detaljeringsniveau for den konkrete miljøvurdering. Myndigheden skal ligeledes tage stilling til, om vurdering af alternativer er relevant. Lovens bilag 4, som beskriver indholdet af miljørapporten, kan med fordel anvendes som tjekliste for afgrænsningen.

Resultatet af foroffentlighedsfasen, samt høring af berørte myndigheder, indgår også i den samlede fastlæggelse af miljørapportens indhold. Det er ikke nødvendigvis alle forhold, som er kommet frem i forbindelse med foroffentlighedsfasen, som skal undersøges i selve miljørapporten, men fravalget af emner fra foroffentlighedsfasen skal kunne begrundes.

3.2.6 Kommuneplanforslag og offentlighedsfase

Bestemmelserne for offentliggørelse af kommuneplanforslag og miljøvurdering for en vindmølleplan som for øvrige kommuneplanforslag svarer til de generelle bestemmelser for øvrige planemner, jf. planlovens § 24 og § 25. Offentlighedsfasen skal som udgangspunkt mindst vare 8 uger, men kommunalbestyrelsen kan i nogle tilfælde fastsætte en kortere periode jf. § 24. I denne fase kan offentligheden, interesseorganisationer og andre myndigheder komme til orde. Miljørapporten og planforslaget skal være offentligt tilgængeligt.

Når planforslaget offentliggøres sammen med miljørapporten kan der eventuelt holdes et offentligt møde, hvor de bagvedliggende mål for planerne og dokumenterne præsenteres. Det er særligt vigtigt i den overordnede planlægning, hvor vindmølleområderne identificeres og udlægges, at få debatteret hvor og ud fra hvilke hensyn, der kan og bør stå vindmøller. I den senere planproces for et konkret ansøgt projekt bør diskussionen således i højere grad handle om, hvilken påvirkning møllerne kan forventes at få, og de muligheder, der findes for at reducere eventuelle miljøpåvirkninger ved projektilpasninger og/eller afværgeforanstaltninger.

3.2.7 Vedtagelse og klagemulighed

Hvis offentlighedsperioden fører til efterfølgende ændringer af det kommuneplanforslag, som ønskes vedtaget, og ændringerne på væsentlig måde har betydning for andre borgere eller myndigheder m.v. end dem, der er kommet med indsigelser på dette punkt, kan den endelige vedtagelse ikke ske før de pågældende har haft lejlighed til at udtale sig, jf. planlovens § 27, stk. 2, 2. pkt. Ved væsentlige ændringer i et forslag til kommuneplan skal Indenrigs- og Boligministeren endvidere have lejlighed til at udtale sig, og kommunalbestyrelsen fastlægger en frist herfor. Ændringer, der er så omfattende, at der reelt foreligger et nyt planforslag, skal offentliggøres på samme måde som det oprindelige planforslag i en ny offentlighedsfase.

Tilføjelse af nye vindmølleområder, som ikke tidligere har fremgået af planforslaget fx på baggrund af forslag fra offentlighedsperioden, vil være en så omfattende ændring, at der reelt foreligger et nyt planforslag. Dette gælder også, selvom disse områder oprindeligt indgik i miljøvurderingen af planen, men i det første offentliggjorte planforslag var blevet fravalgt. Hvis kommunalbestyrelsen derimod ønsker at reducere i antallet af udpegede vindmølleområder efter offentlighedsperioden, skal lodsejerne til de

pågældende områder have lejlighed til at udtale sig, inden beslutningen om at fravælge et område kan tages.

Efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 4 kan vedtagelsen af en kommuneplan indbringes for Planklagenævnet, men kun for så vidt angår retlige spørgsmål. Planklagenævnet skal ikke tage stilling til om den vedtagne kommuneplan er hensigtsmæssig eller rimelig. Kommunalbestyrelsens afvejning af forskellige interesser kan med andre ord ikke indbringes til prøvelse. Miljøvurdering af planer efter planloven påklages ligeledes til Planklagenævnet.

For yderligere information om klageproces henvises til Planklagenavnets vejledning på hjemmesiden for Nævnenes Hus, naevneneshus.dk.

Se afsnit 5.9 angående klagemulighed for lokalplaner.

4. Udpegning af vindmølleområder i kommuneplanen

4.1 Afgrænsning af vindmølleområdet

Efter planlovens § 11, stk. 3 skal de afgrænsede områder, der knytter sig til kommuneplanens retningslinjer og rammer, vises på kort. Områderne skal afgrænses entydigt på kortbilag. Kommuneplanens retningslinjer, jf. § 11 a, nr. 5, skal angive, hvor i kommunen vindmølleudbygningen kan ske. Udpegningen skal ifølge § 3 stk. 1 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller være tilpasset den påtænkte vindmøllegruppe eller enkeltstående vindmølle. Det er ikke efter denne bestemmelse et krav, at kommunen har taget stilling til placeringen af møllerne inden for de udpegede områder.

At en udpegning skal være tilpasset den påtænkte vindmøllegruppe eller enkeltstående vindmølle vil sige, at kommunalbestyrelsen afgrænser de pågældende vindmølleområder, så afgrænsningen afspejler de forventede reelle muligheder for vindmølleopstilling i et givent område.

Der er ikke krav om, hverken i kommuneplanens retningslinjer jf. planlovens § 11 a, nr. 5, eller i kommuneplanens rammer for lokalplanlægningen, at det angives hvor og med hvilket opstillingsmønster, møllerne forventes opstillet.

Afgrænsningen af området bør dog, af hensyn til kommende bygherre og ikke mindst af hensyn til dialogen med lokalbefolkningen, være tilpasset det enkelte område, så der udpeges et felt, hvor der muligvis vil være en eller flere reelle opstillingsmuligheder. Det vil sige, at afgrænsningen af området vil afspejle den viden, der er på det pågældende tidspunkt i planprocessen, hvor der ikke nødvendigvis er kendskab til et konkret projekt eller opstillingsmønster.

Der findes ikke et krav i planloven om, at der skal ske en samlet planlægning for vindmøller for hele kommunen, før der planlægges for konkrete vindmølleområder jf. 3.2.1.

4.2 Opstilling i et letopfatteligt geometrisk mønster

Efter § 2 stk. 4 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller skal vindmøller, der opstilles i grupper, opstilles i et i forhold til landskabet let opfatteligt geometrisk mønster. Undtaget fra bestemmelsen er husstandsmøller med totalhøjde på op til 25 m, opstillet i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg jf. § 2 stk. 8. Ved fastlæggelsen af opstillingsmønstret for vindmøller i forslaget til en lokalplan må kommunen tage udgangspunkt i såvel det landskab, som møllerne skal opstilles i, som møllernes betydelige fjernvirkning. Det skal begrundes, hvorfor et opstillingsmønster forventes oplevet geometrisk let opfatteligt, set i forhold til landskabet – og altså ikke set ”oppefra”. Dette vil fremgå af miljøvurderingen af lokalplanforslaget, hvori redegøres for opstillingsmønstrets visuelle indflydelse på omgivelserne.

For grupper med 3 til 4 møller anbefales opstilling i lige rækker med en afstand mellem møllerne på 3-4 gange rotordiameter. For grupper med 5 eller flere møller anbefales opstilling i lige eller buede rækker.

Planklagenævnet bemærker i en afgørelse fra 2020 (PKN-18/06454), at der altid vil være vinkler, hvorfra en bue fremstår vanskelig at opfatte som visuelt harmonisk. Kravet om let opfatteligt geometrisk mønster må således i forhold til en bue opfattes som et krav om, at opstillingen samlet set fremstår med et let opfatteligt mønster.

Terrænforhold og øvrige landskabselementer i området kan have betydning for vurderingen af vindmøllernes synlighed i landskabet og fjernvirkning. Beliggenhed af bakkepartier eller meget skov eller læhegnsbeplantning omkring et vindmølleområde, kan i nogle situationer gøre synligheden af møller mindre. Tilsvarende kan et åbent og fladt terræn give mulighed for lange udsyn, og vindmøller vil ofte særligt over vandflader, såsom store søer, fjord eller hav, være synlige på større afstande end over land.

Møllernes farve, proportioner og udseende kan endvidere have betydning for vurderingen af vindmøllernes visuelle påvirkning af landskabet samt betydelige fjernvirkning (se evt. afsnit 4.5). Derudover har rotorhastighed betydning, idet mindre mølletyper typisk roterer hurtigere og kan give en noget forstyrrende bevægelse i et ellers roligt landskabsbillede. Modsat vil større møller med en væsentlig større rotordiameter rotere langsommere, hvilket kan give oplevelsen af en rolig bevægelse, der kan virke mindre forstyrrende for det samlede landskabsbillede.

Afstanden til møllerne har også betydning for oplevelsen af møllerne, da det på store afstande kan være svært at adskille møllerne fra andre landskabselementer, og de kan opleves som en udefinerbar del af baggrunden. På kort afstand kan møllerne opleves dominerende.

Med hensyn til opstilling af husstandsmøller henvises til kapitel 7.

4.3 Maksimal totalhøjde og antal møller

Kommuneplanens rammer for hvert af de udpegede vindmølleområder skal indeholde bestemmelser om forventet totalhøjde og forventede maksimale antal vindmøller. Angivelsen har bl.a. til hensigt at give borgere, bygherre m.v. mulighed for at vurdere konsekvenserne af planforslaget.

ændret med en ophævelse af højdebegrænsningen for almindelige produktionsmøller på 150 m. Efter § 2 stk. 3 i bekendtgørelse om planlægning for vindmøller må der ikke fastsættes retningslinjer med generelle bestemmelser i kommuneplanen for vindmøllers totalhøjde. Rammerne for lokalplanlægning skal således bygge på en konkret afvejning af forskellige interesser og skal begrundes med planlægningsmæssige hensyn. Det er kommunernes ansvar at ajourføre deres kommuneplaner med den regelændring.

Ved vindmøllers totalhøjde forstås højden målt til vingspids, når spidsen er højst over terræn. Der måles til terrænhøjden ved foden af mølletårnet svarende til den ansøgte terrænkote i naturligt terræn. Ved naturligt terræn, i bygningsreglementets forstand, forstås det oprindelige terræn som fastsat eller forudsat af kommunen ved ansøgning om byggetilladelse. Efterfølgende ændringer i form af udgravning, påfyld etc. i terrænet medfører derfor ikke i sig selv en ændring i fastlæggelsen af det naturlige terræn.

4.4 Opmærksomhedspunkt: Boliger

4.4.1 Afstandskrav mellem vindmøller og beboelse

Efter bekendtgørelse om planlægning for vindmøller § 2, stk. 2, må der ikke gives tilladelse efter planloven til at placere vindmøller nærmere beboelse end 4 gange vindmøllens totalhøjde. Afstandskravet gælder dog ikke for vindmølle ejerens beboelse (§ 2, stk. 7) eller for husstandsmøller opstillet i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg (§ 2, stk. 8).

Afstandskravet til beboelse (naboafstandskravet) har været gældende i vindmøllecirkulæret fra 1999 og skal forebygge, at nabobebyggelse påvirkes væsentligt af visuelle gener som glimt, skyggekast og lysafmærkninger. Gener fra glimt (solreflekser) vurderes i dag dog stort set at være elimineret med moderne vindmøller. Naboafstandskravet skal ses sammen med bekendtgørelse om støj fra vindmøller, som sikrer nabobeboelse mod væsentlige gener fra støj, og begge regelsæt skal overholdes.

Naboafstandskravet har væsentlig betydning for afgrænsningen af de udlagte vindmølleområder i kommuneplanen. Endvidere skal de udpegede vindmølleområder, jf. bekendtgørelse om planlægning for opstilling af vindmøller § 3, stk. 1, være tilpasset den påtænkte vindmøllegruppe eller enkeltstående vindmølle, ligesom der kan være andre beskyttelseshensyn, som kan reducere det udlagte vindmølleområde. Udpegningen af områder til vindmøller bygger på en afvejning af de forskellige interesser og en planlægningsmæssig begrundelse. Det er kommunalbestyrelsen, der har kompetencen til at afveje de forskellige interesser.

Efter § 2 stk. 3 i bekendtgørelse om planlægning for opstilling af vindmøller må kommunalbestyrelsen ikke fastsætte retningslinjer med generelle bestemmelser i kommuneplanen, der øger naboafstandskravet i bekendtgørelsens § 2 stk. 2. Når vindmølleområderne udpeges, kan afstanden til nabobeboelse – efter en konkret afvejning – dog godt blive større end bekendtgørelsens bestemmelse om mindst fire gange møllehøjden. Eksempelvis kan hensynet til at sikre byudviklingsmuligheder godt resultere i en større afstand til eksisterende nabobeboelse.

Andre eksempler kan være landskabs-, kulturhistoriske, natur- eller miljøinteresser, der nødvendiggør en større afstand til nabobeboelse i det konkrete tilfælde. Den planlægningsmæssige begrundelse skal altid varetage saglige hensyn.

Afstanden mellem vindmøller og beboelse måles efter byggelovgivningens regler, det vil sige vandret fra mølletårnets yderste begrænsning til beboelsesejendommens nærmeste bygningsdel uden hensyn til terrænforskelle.

Naboafstandskravet kan i lokalplanlægningen imødegås ved at opkøbe eller ekspropriere ejendomme og efterfølgende nedlægge boligerne på ejendommene. Naboafstandskravet hindrer dermed ikke, at der planlægges for vindmøller nærmere nabobeboelse end 4 gange vindmøllens totalhøjde eller ved en afstand, hvor støjgrænserne ikke kan overholdes, såfremt denne beboelse i miljøvurderingen af lokalplanforslaget forudsættes nedlagt. Muligheden for at nedlægge boliger kan bidrage til at identificere nye potentielle områder samt bidrage til bedre afgrænsning af potentielle vindmølleområder. Se mere om nedlæggelse af boliger ved frivilligt opkøb eller ekspropriation i afsnit 5.5.

Kommunerne kan ikke ekspropriere alene på grundlag af en kommuneplan, jf. planlovens § 47, stk. 1.

4.4.2 Skyggekast

Gener fra vindmøller som følge af skyggekast fra vingerne afhænger af de meteorologiske forhold for så vidt angår sol og vind, som i høj grad er årstidsbestemt. Derudover afhænger generne fra skyggekast af antallet af vindmøller i en gruppe, deres placering i forhold til nabobeboelserne, vindmøllernes rotordiameter samt af terræn- og landskabsforhold.

Generne bør, ligesom støjgener, vurderes i forhold til både beboelse og udendørs opholdsarealer som haver og terrasser m.v. i umiddelbar tilknytning til beboelsen. Der er ikke fastsat danske grænseværdier for generne fra skyggekast. EMD International A/S har udarbejdet et computerprogram, WindPRO, Shadow, der muliggør skyggekastberegninger. Programmet kan både bruges til beregninger, hvor der ikke er taget hensyn til de meteorologiske forhold (Worst case) og til beregninger, hvor der er taget hensyn til sandsynligheden for skyggekast som følge af de meteorologiske forhold i et normalår (Real case eller reel skyggetid). Ved skyggetid forstås skyggekast fra rotorarealet i det samlede tidsrum inden for et givent areal. Ved anvendelse af reel skyggetid kan der tages hensyn til, at skyggekast forekommer oftere i sommermånederne end i vintermånederne.

Det anbefales, at det ved planlægningen for vindmøller sikres, at nabobeboelser ikke påføres et samlet skyggekast i mere end 10 timer om året, beregnet som reel skyggetid efter WindPRO, Shadow-programmet eller et tilsvarende program.

Hvis en helhedsvurdering viser, at den bedst egnede placering medfører, at de anbefalede 10 timers maksimale skyggekast ikke kan overholdes, bør kommunen iværksætte tiltag til at bringe den beregnede

reelle skyggetid under 10 timer/ år. Der kan i § 25-tilladelsen fastsættes vilkår for at standse vindmøllerne på kritiske tidspunkter på baggrund af miljøkonsekvensrapportens beregninger og vurdering, se også afsnit 4.6.5 om afværgeforanstaltninger.

Ved beregning af reel skyggetid bør der tages udgangspunkt i basisforudsætningerne, som angivet i bilag 1.

Som dokumentation bør der udover en produktionsberegning foreligge detaljerede beregninger af tidspunkter for solopgang, solnedgang, skyggeperiodens start og stop samt varighed for hver af de berørte nabobeboelser. Dokumentation kan danne grundlag ved kontrol af, om den beregnede skyggetid hos en nabo overholdes på de 10 timer ved at foretage en optælling af, om vindmøllen har været lukket ned i tilstrækkeligt antal timer.

Dokumentation for skyggekastberegningerne og resultaterne anbefales endvidere at inkludere en angivelse af de anvendte basisforudsætninger og de valgte inputparametre. Derudover bør relevante data til dokumentation af lysintensitet, driftsforhold og vindretning gemmes af vindmøllejer og udleveres til offentlig myndighed på forlangende i forbindelse med verifikation af skyggekastbelastningen fra en given vindmølle.

Ved en placering i zonen mellem 1 og 1,7 x totalhøjden fra overordnede veje og jernbaner kan det endvidere anbefales at vurdere, hvorvidt placeringen af vindmøller vil give skyggekast eller andre fysiske og/eller sikkerhedsmæssige konsekvenser på/ for jernbaner og overordnede statslige veje, se også afsnit 4.7.1. Hvis fx skyggekast på overordnede statslige veje eller jernbaner risikerer at udgøre en trafiksikkerhedsmæssig risiko, vil Vejdirektoratet eller Banedanmark kunne gøre indsigelse og kræve, at der etableres afværgeforanstaltninger eller at møllerne flyttes længere væk fra den overordnede vej eller fra jernbanen.

4.4.3 Støjgrænser og støjfølsom arealanvendelse

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller fastsætter bindende støjgrænser, som vindmøller skal overholde i omgivelserne samt de metoder, hvormed støjen skal vurderes. Bekendtgørelsen administreres af kommunen som miljømyndighed inden for rammerne af miljøbeskyttelsesloven, uafhængigt af planloven, for så vidt angår vindmøller på land. Der henvises til Miljøministeriets 'Vejledning om støj fra vindmøller', udgivet i 2021, for en mere udførlig gennemgang af bekendtgørelsen.

I konkrete vindmølleprojekter indgår det beregnede støjbidrag som en væsentlig forudsætning for de mulige placeringer af vindmøllerne og for hvilke typer vindmøller, der vil kunne etableres. Bekendtgørelsens støjgrænser har sammen med afstandskravet til nabobeboelse i bekendtgørelse om planlægning for vindmøller væsentlig betydning for en vindmølles endelige placering og kan i nogle tilfælde betyde, at vindmøllen må placeres i en større afstand til beboelse end fire gange møllens totalhøjde, for at støjgrænserne kan overholdes. Det gælder især for projekter med flere vindmøller, afhængigt af den enkelte vindmølletype. Den udsendte støj varierer for forskellige vindmølletyper, idet møllens udformning og konstruktion har væsentlig betydning herfor, og støjbelastningen i omgivelserne kan derfor ikke vurderes alene på baggrund af vindmøllens højde eller installerede effekt.

I en eventuel overordnet kommuneplanlægning for udlagte vindmølleområder, hvor der endnu ikke er ansøgt om opstilling af konkrete vindmøller, er det ikke muligt at fastlægge den endelige placering og størrelse af vindmøllerne i forhold til det forventede støjbidrag, og der må derfor ske en tilpasning af placeringen af møllerne inden for vindmølleområdet i den senere konkrete planlægning for vindmøller.

Støjfølsom arealanvendelse

Begrebet støjfølsom arealanvendelse er i bekendtgørelse om støj fra vindmøller, jf. § 2, stk. 1, defineret som områder, der anvendes til eller i lokalplan eller byplanvedtægt er udlagt til bolig-, institutions-, sommerhus-, camping- eller kolonihaveformål, eller områder som er udlagt i lokalplan eller byplanvedtægt til

støjfølsom rekreativ aktivitet. Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på, at den faktiske anvendelse af et område kan betyde, at der er tale om støjfølsom arealanvendelse, selv om det ikke er udlagt som sådant.

I områder til støjfølsom arealanvendelse kan bygninger til boligformål, institutioner, sommerhuse mm. placeres overalt i området, og derfor skal de udendørs støjgrænser overholdes overalt i området og ikke kun på områder, der aktuelt benyttes som opholdsarealer. Dog betragtes vejarealer, parkeringspladser, regnvandsbassiner og tilsvarende arealanvendelse samt delområder i en lokalplan, der specifikt er udlagt til ikke støjfølsom arealanvendelse, ikke som støjfølsomme. Der kan opstå spørgsmål, om et konkret område faktisk anvendes til boligformål, eller om området i stedet har karakter af spredt bebyggelse. Hvis det er spredt bebyggelse, er det støjgrænserne for nabobeboelse i det åbne land, der skal være gældende. Områder med spredt bebyggelse er karakteriseret ved, at det samlede antal af boliger i området er begrænset, og at de indbyrdes afstande mellem boligerne er relativt store. I modsætning hertil er der i boligområder tale om samlet beliggenhed af flere boliger, som er beliggende med små indbyrdes afstande.

Det følger af planlovens § 15 a, at en lokalplan kun må udlægge støjbelastede arealer til støjfølsom arealanvendelse, hvis planen med bestemmelser om etablering af afskærmningsforanstaltninger kan sikre den fremtidige anvendelse mod støjgener. Det betyder, at der er et forbud mod at udlægge støjbelastede arealer til støjfølsom anvendelse, medmindre der fastsættes afskærmningsforanstaltninger, som kan sikre, at støjgrænserne i Miljøstyrelsens bekendtgørelse om støj fra vindmøller, kan overholdes.

Derudover skal det også ved gennem landzoneadministrationen sikres, at der ikke etableres støjfølsom arealanvendelse såsom boliger inden for et vindmølleområdes støjkonsekvenszone.

I forhold til landzoneadministrationen er Miljøministeriets bekendtgørelse om støj fra vindmøller kun bindende for vindmøllens ejer. Der bør derfor ikke gives landzonetilladelse til støjfølsom arealanvendelse inden for en vindmøllens støjkonsekvenszone, da det ellers vil begrænse vindmøllens anvendelse og i yderste konsekvens kunne betyde, at vindmøllen skal nedlægges, uanset at vindmøllen som udgangspunkt var lovligt etableret.

Planlovens § 36 stk. 1, nr. 3 og 14 samt § 37 åbner imidlertid op for etablering af boliger uden landzonetilladelse i forskellige situationer, herunder boliger, der er erhvervsmæssigt nødvendige for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom, medhjælperboliger og/eller en aftægtsbolig på landbrugsejendomme over 30 ha samt indretning af en bolig i en overflødiggjort landbrugsbygning. Det kan derfor i forbindelse med afgrænsning og planlægning af vindmølleområdet anbefales at vurdere risikoen for etablering af sådanne boliger i tilknytning til en ejendoms eksisterende bebyggelsesareal for at forebygge en mulig konflikt. Derudover kan der henvises til støjbekendtgørelsens § 7 om beboelse m.v., der opføres eller indrettes i eksisterende bygninger inden for et støjkonsekvensområde omkring forsøgsmøller mm.

Støjkonsekvensområdet kan først fastlægges på baggrund af de konkret anmeldte vindmøllers beregnede støjbidrag efter vedtagelse af lokalplanen. I den periode, hvor et vindmølleområde kun er udpeget i kommuneplanen, men endnu ikke er lokalplanlagt, kan et støjkonsekvensområde derfor ikke fastlægges. Man må i stedet ved opmærksomhed i planlægningen så vidt muligt sikre, at der ikke uhensigtsmæssigt etableres eller planlægges for støjfølsom arealanvendelse, som kan hindre udnyttelsen af det udlagte vindmølleområde. Derudover kan der henvises til støjbekendtgørelsens § 7 om beboelse m.v., der opføres eller indrettes i eksisterende bygninger inden for et støjkonsekvensområde omkring forsøgsmøller mm.

4.5 Opmærksomhedspunkt: Landskab

4.5.1 Landskabelige bevaringsværdier

Afvejningen mellem planlægning for vindmøller og landskabsinteresserne sker primært i kommuneplanlægningen, hvor kommunerne skal afveje forandringer i det åbne land, så det sker i respekt for den karakter og kvalitet, der knytter sig til landskaberne.

I varetagelsen af de landskabelige interesser i kommuneplanlægningen lægger planlovens §11 a vægt på tre forhold: Beskyttelse af de særligt værdifulde landskaber, beskyttelse af de større sammenhængende landskaber og en generel sikring af, at byvækst og nyanlæg ikke forringer landskaberne, når de etableres. Se også 'Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning', 2018, jf. §29, stk. 1.

Kommuneplanerne skal indeholde retningslinjer til sikring af landskabelige bevaringsværdier og beliggenheden af områder med landskabelig værdi. De landskabelige bevaringsværdier kan sløres eller forsvinde, hvis der fx etableres byudvikling eller tekniske anlæg – herunder vindmøller i bevaringsværdige landskaber. Kommuneplanerne skal ligeledes fokusere på de arealer, der har landskabsmæssig værdi, fordi de indgår i en større landskabelig sammenhæng også opleves på tværs af forvaltningsmæssige grænser. Igennem kommuneplanlægningen skal de større sammenhængende landskaber sikres og bevares (herunder de uforstyrrede landskaber), og det skal så vidt muligt undgås at placere nye, større tekniske anlæg, så som vindmøller, både i og for tæt på områderne.

Målet er, at der som udgangspunkt ikke sker reduktion af de bevaringsværdige og større sammenhængende landskaber, og at de gældende retningslinjer i kommuneplanen ikke svækkes. Hvis landskabsbeskyttelsen reduceres i kommuneplanen, skal kommunen i redegørelsen til kommuneplanen begrunde den ændrede afvejning af interesserne jf. §29, stk. 1. Begrundelsen skal være baseret på en landskabsanalyse (som fx landskabskaraktermetoden, LKM), der kan afdække det landskabeligt ubetænkelige i ændringen.

4.5.2 Afstand mellem vindmøllegrupper

Ved planlægning for vindmøller nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller, skal redegørelsen for kommuneplanforslaget, jf. planlovens § 11 e, belyse anlæggenes påvirkning af landskabet, herunder oplyse, hvorfor påvirkningen anses for ubetænkelig jf. § 2, stk. 6 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller.

Kommunens vurdering af den landskabelige påvirkning, og hvorvidt den kan anses for ubetænkelig, bør tage udgangspunkt i en vurdering af de landskabelige terrænforhold og områdets indhold af landskabs- og kulturelementer. Møllernes antal og maksimale højde vil ligeledes have betydning for vurderingen, hvis der vedtages kommunplanrammer (jf. afsnit 4.2), ligesom landskabets indhold af andre tekniske anlæg vil have betydning for den samlede landskabsmæssige oplevelse. Selve kommunens vurdering af ubetænkelig påvirkning er skønsmæssig og ikke et retligt spørgsmål.

Det er ikke alle eksisterende vindmøller indenfor denne afstand, som skal indgå ved vurderingen af den landskabelige påvirkning under ét for vindmøllegrupper. Der kan således ses bort fra ældre vindmøller, såfremt møllerne forventes taget ud af drift inden for en kortere årrække, og kommunalbestyrelsen har vurderet, at de ikke vil kunne udskiftes. Se evt. Planklagenævnets afgørelse i PKN-18/06074.

Bestemmelsen om, at forholdet til eksisterende møllegrupper skal være ubetænkelig udelukker ikke, at eksisterende vindmøllegrupper kan suppleres med nye møller, som kan indpasses i gruppen med hensyn til udseende og opstillingsmønstre.

Vurderes den landskabelige påvirkning af anlæggene under ét at være betænkelig, bør der ikke gives mulighed for opstilling af nye vindmøller nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller. Afstanden kan omvendt fraviges, hvis kommunen i forbindelse med en konkret vurdering kan godtgøre, at samspillet mellem vindmøllegrupperne er ubetænkelig, herunder fremtræ-

der harmonisk i landskabet, og at de samtidig opfattes som adskilte anlæg. Se bl.a. NMK-34-00318, NMK-33-02171 og PKN-18/06074.

4.5.3 Synlighed i landskabet

Vindmøllers synlighed i landskabet er foruden opstillingsmønster, tilpasning til det pågældende område m.v. betinget af vindmøllens udformning og fremtoning. Et letopfatteligt geometrisk mønster i opstillingen af vindmøllerne, (jf. afsnit 4.2), og en tydelig orden i landskabsbilledet kræver som udgangspunkt, at alle møller i en opstilling er ens i forhold til model, størrelse og udseende.

Det tidligere naturklagenævn har i en sag vedr. landzonetilladelse fra september 1998 stadfæstet det daværende amts vurdering af, at en aktuel møllegruppes indbyrdes forskellighed ikke umiddelbart ville være synlig i landskabet. I det pågældende tilfælde var der tale om tre møller med samme møllehøjde på 52,5 m, hvoraf to af møllerne var nye møller, som ikke havde samme vingediameter som den eksisterende. Blandt andet havde det betydning for nævnets afgørelse, at møllefabrikanten havde oplyst, at den eksisterende mølle var udgået af produktionsprogrammet (NKO Nr. 166, sept. 1998).

Retningslinjerne i kommuneplanen bør således fastlægge, at møllerne inden for de enkelte grupper skal have samme rotordiameter og opstilles med samme indbyrdes afstand, så vindmøllerne afspejler de overordnede linjer i terrænet.

Kommunalbestyrelsen bør ligeledes opstille retningslinjer for placering af logo på vindmøllerne. Det strider som udgangspunkt ikke nødvendigvis mod naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 1 om forbud mod friluftsklamer i det åbne land at sætte logo på vindmøllerne, men det er en forudsætning, at logoet ikke fremtræder dominerende i forhold til omgivelserne, og at reklameformålet er af underordnet betydning.

Naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 1, indeholder forbud mod at opsætte friluftsklamer i det åbne land (jf. LBK nr. 240 af 13/03/2019). Forbuddet gælder efter § 21, stk. 2, ikke for bl.a. ”virksomhedsklamer, som anbringes i umiddelbar tilknytning til virksomheden, når de ikke virker dominerende i landskabet og ikke er synlige over store afstande”.

Det tidligere naturklagenævn traf afgørelse om, at nogle konkrete producentlogoer på vindmøller ikke var omfattet af forbuddet efter naturbeskyttelseslovens § 21. I det pågældende tilfælde var producentnavnet alene påført møllens maskinhus, og således begrænset til en mindre og afgrænset del af møllen. Nævnet konkluderede, at selvom producentnavnet måtte siges at have et reklameformål, vurderede nævnet, at de konkrete producentlogoer klart var af ”underordnet betydning set i forhold til møllens funktion og set i forhold til det samlede synsindtryk af møllen i landskabet” (NKO Nr. 245. april 2002).

4.6 Opmærksomhedspunkt: Natur

4.6.1 Naturbeskyttelsesområder

Efter § 3 i naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019) er en række naturtyper beskyttede (§ 3-områder). § 3-områderne findes mange steder i landskabet med både større og mindre arealmæssig udbredelse. De beskyttede naturtyper er vejledende registreret i Danmarks Miljøportal. § 3-beskyttelsen er umiddelbar, og alle arealer, der opfylder naturbeskyttelseslovens definitioner af de beskyttede naturtyper samt arealkrav er beskyttede uanset, om de er registrerede.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 3 må der ikke foretages ændring i tilstanden for visse naturtyper:

§ 3, stk. 1 – Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

§ 3, stk. 2 – Der må ikke foretages ændring i tilstanden af heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i § 3, stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

§ 3, stk. 3 – Der må ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1.

Ved planlægning for vindmøller skal det derfor påses, at tilstanden af de beskyttede områder ikke ændres, hverken i anlægsfasen eller under driftsfasen af møllerne. Beskyttelsen administreres meget restriktivt.

Dispensation

Opsætning af vindmøller i beskyttede naturtyper kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3. Opsætning af vindmøller uden for beskyttede naturområder kan i visse tilfælde også kræve en dispensation, fx hvis grundvandssænkning under anlægsarbejdet medfører en tilstandsændring af beskyttet natur.

Det er kommunalbestyrelsen, der påser overholdelsen af naturbeskyttelseslovens § 3, jf. lovens § 73, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan efter en konkret vurdering i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelserne i § 3, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2.

Der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan gives dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i modstrid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne. Reglerne er under ét udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes og ikke løbende forringes. Det er således ikke nok, at der er påvist en væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk eller rekreativ interesse i, at et indgreb finder sted jf. MAD2004. 1096.

For at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, må der tillige enten være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelseshensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området jf. MAD2000. 1105. Dog vil det ikke kunne udelukkes, at andre særlige interesser må tages i betragtning, herunder særlige samfundsmæssige interesser i et projekt samtidig med at den pågældende naturlokalitet er af mindre interesse.

Anvendelsen af alternative energiformer såsom vindmøller, kan i den konkrete sag medføre en forskydning af den vægt, der tillægges de naturmæssige hensyn, som beskyttelsen tilsigter at varetage. Etablering af alternative energiformer kan dog ikke i sig selv udgøre en begrundelse for at give dispensation, da hensynet til etablering af alternative energiformer generelt ikke vejer tungere end de naturmæssige hensyn, der ligger bag bestemmelsen i § 3. Spørgsmålet om dispensation, må således afgøres på baggrund af en afvejning af de naturmæssige interesser over for de samfundsmæssige interesser, herunder især nationale interesser, i anvendelsen af alternative energiformer.

I NMK-510-01098 fandt nævnet, at der i en beskyttet hede kunne gives dispensation til underboring og nedgravning af landkabler til en havvindmøllepark, med begrundelse i de samfundsmæssige interesser samt midlertidigheden i tilstandsændringen.

Hvis det er nødvendigt at dispensere til ændringer i tilstanden af § 3-områder, er det fast praksis, at der fastsættes vilkår om kompenserende foranstaltninger som erstatningspleje eller etablering af erstatningsbiotoper m.v. Der er ingen begrænsninger for de vilkår, som kan stilles i forbindelse med en dispensation, så længe vilkårene ligger inden for rammerne af naturbeskyttelseslovens formål og ikke er mere vidtgående end formålet tilsiger.

DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi – har i 2014 undersøgt hvilke af de § 3-beskyttede naturtyper, som er mest robuste over for opsætning af vindmøller, og hvor beskyttelsen vurderes at ville kunne dispenseres mod, at der etableres erstatningsnatur. Resultaterne og forudsætningerne for vurderingerne er gennemgået i rapporten 'Vindmøller på § 3-beskyttede naturarealer'.

Der henvises til Miljøstyrelsens 'Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper' for yderligere vejledning om dispensationssager efter naturbeskyttelsesloven. Til vurderingen af effekterne

ved opsætning af vindmøller i § 3-områder kan bl.a. anvendes DCE-rapporten 'Vindmøller på § 3-beskyttede naturarealer' fra 2014. Rapporten indeholder endvidere beskrivelse af mulige afværgeforanstaltninger ved opsætning af vindmøller. Se også afsnit 4.6.5.

4.6.2 Varetagelse af naturinteresser i kommuneplanlægningen

Kommuneplanen skal ifølge planlovens § 11 a, stk. 1, nr. 14, indeholde retningslinjer for varetagelse af naturbeskyttelsesinteresserne, som udgøres af naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser, herunder eksisterende Natura 2000-områder på land og andre beskyttede naturområder, samt økologiske forbindelser, potentielle naturområder og potentielle økologiske forbindelser, og for prioritering af kommunalbestyrelsens naturindsats inden for Grønt Danmarkskort. Lavbundsarealer indgår ofte i disse økologiske forbindelser (se også afsnit 4.7.5). Se også 'Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning', 2018, jf. planlovens §29, stk. 1.

De økologiske forbindelser skal forbinde eksisterende naturområder indbyrdes, hvor de kan indgå i et samlet naturnetværk bestående af de udpegede naturområder forbundet af økologiske forbindelser. De økologiske forbindelser er således med til at sikre store sammenhængende naturområder og muligheder for vandring og spredning af arter af vilde planter og dyr.

Kommunerne skal i deres vindmølleplanlægning tage hensyn til denne sammenhæng i naturen ved blandt andet i kommuneplanen at fastlægge retningslinjer, som sikrer, at det samlede naturnetværk beskyttes mod eventuelle negative påvirkninger, herunder påvirkningen fra etablering af vindmøller (se afsnit 4.6.3). Hensigten er at væsentlige ændringer for hovedprincipperne bag naturnetværket undgås. Dermed søges det sikret, at den biologiske mangfoldighed og spredningsmulighederne for de vilde dyre- og plantearter inden for det samlede naturnetværk ikke forringes. Her kan fx nævnes som vigtige elementer i det samlede naturnetværk lokaliteter med faunapassager og disses ledelinjer ved krydsning af det overordnede vejnet.

Såfremt der planlægges for aktiviteter, der kan påvirke naturnetværket væsentligt i forhold til hovedprincipperne bag naturnetværket, skal kommunalbestyrelsen beskrive behovet for ændringerne i redegørelsen til kommuneplanen jf. §29, stk. 1.

4.6.3 Internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder)

Der gælder særlige regler for planlægning af og tilladelse til planer og projekter, herunder vindmøller, i eller i nærheden af internationale naturbeskyttelsesområder, Natura 2000-områder. Områderne er udpeget for at beskytte bestemte arter, herunder arter af fugle, samt naturtyper. Reglerne kan have afgørende betydning for, om planer for vindmøller kan vedtages eller gennemføres.

Planhabitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter) fastsætter regler for administrationen af planlægningen i forhold til områder, der er udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder.

Internationale naturbeskyttelsesområder er en samlebetegnelse for habitatområder, fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Alle danske Ramsarområder, der er udpeget som led i Danmarks tilslutning til Ramsarkonventionen fra 1971, er indeholdt i de udpegede fuglebeskyttelsesområder. Fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder samt habitatområder indgår i det sammenhængende europæiske økologiske netværk, som betegnes Natura 2000, hvor udpegning sker som led i implementering af hhv. EU's fuglebeskyttelses- og habitatdirektiver. De danske Natura 2000-områder fremgår af bilag 1 til Miljøministeriets habitatbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter).

Både planhabitatbekendtgørelsen og habitatbekendtgørelsen implementer dele af EU's habitatdirektivs artikel 6 i dansk ret. Der kan henvises til Miljøstyrelsens 'Habitatvejledningen' for nærmere vejledning om habitatbekendtgørelsen, som anvender mange af de samme begreb, der findes i planhabitatbekendtgørelsen.

Planlægning inden for Natura 2000-områder

Der må som udgangspunkt ikke i internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) planlægges for nye eller væsentlige udvidelser af tekniske anlæg, herunder vindmølleklynger og parker, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 3.

Indenrigs- og Boligministeren kan i særlige tilfælde tillade fravigelse af forbuddet mod planlægning i et Natura 2000-område, jf. § 2, stk. 5, i planhabitatbekendtgørelsen. I tilfælde af, at der ønskes igangsat planlægning inden for et Natura 2000-område, opfordres der til tidlig dialog med Bolig- og Planstyrelsen.

Planlægning for linjeoverføringer af luftledningsanlæg gennem et internationalt naturbeskyttelsesområde, der alene er udpeget som habitatområde, er ikke omfattet af planlægningsforbuddet, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 2, stk. 3.

Planlægning uden for Natura 2000-områder

Planer og projekter, der i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt, skal vurderes nærmere for deres konsekvenser for Natura 2000-området og dets udpegningsgrundlag. Det gælder uanset om planen eller projektet vedrører aktiviteter inden for eller uden for det udpegede område. Anlæg af vindmøller kan have en forstyrrende effekt, hvis de anlægges i nærheden af et Natura 2000-område, så f.eks. fuglearter, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte, forhindres i at udnytte levesteder i området, fordi vindmøllerne fungerer som en barriere, medfører kollisioner eller fortrænger fugle fra et nærliggende fourageringsområde.

EU-domstolen har i Moorburg-sagen (C-142/16), som omhandler et kulkraftværk ved Hamburg Havn på Elben, der som vandrerute for visse beskyttede fiskearter har en vigtig funktion i forbindelse med en række Natura 2000-områder i en afstand af op til ca. 600 km fra kraftværket, fastslået følgende:

”Den omstændighed, at det projekt, hvis miljøvurdering er omtvistet, ikke er beliggende i de berørte Natura 2000-områder, men i væsentlig afstand af disse, længere nede ad Elben, [udelukker ikke], at kravene i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder anvendelse. Som det nemlig følger af ordlyden af denne bestemmelse, underkastes »alle« planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som kan påvirke denne væsentligt, den deri fastsatte miljøbeskyttelsesforanstaltning.”

Væsentlighedsvurdering og konsekvensvurdering

Det er fastsat i planhabitatbekendtgørelsens § 3, stk. 1, at der indledningsvis skal foretages en vurdering af, om en plan kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (væsentlighedsvurdering). Hvis dette er tilfældet, skal der foretages en vurdering af virkningen på området (konsekvensvurdering), og denne vurdering skal indgå i planens redegørelse.

Idet planhabitatbekendtgørelsen såvel som habitatbekendtgørelsen implementerer dele af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver, skal dansk praksis være i overensstemmelse med EU-Domstolens fortolkning af begreberne væsentlighedsvurdering og konsekvensvurdering. Der gælder et forsigtighedsprincip i forhold til væsentligheds- og konsekvensvurderinger. Det betyder bl.a., at der stilles skærpede krav til sagsoplysningen. Planklagenævnet har i sag (19/00803) fastslået, at en flagermusundersøgelse ikke var tilstrækkelig for så vidt angår en meget stor vindmøllepark, som lå i nærheden af et Natura 2000-område

med damflagermus på udpegningsgrundlaget. Dette uanset, at 'Forvaltningsplan for flagermus', udgivet af Miljøministeriet og Naturstyrelsen i 2013, var fulgt i forhold til bl.a. tidspunkterne for undersøgelsen.

I en afgørelse om planlægning for et vindmølleområde (PKN-18/05771) fastslår nævnet, at for så vidt angår væsentlighedsvurderinger, skal planmyndigheder:

”foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at projektet eller planen i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke opnåelse af gunstig bevaringsstatus for det udpegede område væsentligt, herunder om bevaringsstatus for de arter og/eller naturtyper, som området er udpeget for at beskytte (udpegningsgrundlaget), vil blive påvirket væsentligt. Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet eller planen ønskes fremmet, gennemføres en nærmere vurdering (konsekvensvurdering). Denne vurdering skal omfatte alle aspekter af projektet/planen, som kan påvirke den omhandlede lokalitet, og vurderingen skal udføres på baggrund af den bedste videnskabelige viden på området.”

Se også bl.a. PKN-21/00253, PKN-21/05017, PKN-20/05489, PKN-19/00752 og PKN- 19/00803.

Konsekvensvurderingen skal foretages i lyset af bevaringsmålsætningerne for Natura 2000-området, som er gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som området er udpeget for, jf. habitatbekendtgørelsens § 4. I vurderingen skal indgå evt. kumulative effekter, dvs. det påtænkte projekts virkning i sammenhæng med eksisterende påvirkninger, herunder eksisterende vindmøller. Sådanne mulige kumulative effekter kan eksempelvis være eksisterende belastninger og belastninger fra allerede vedtagne planer, som endnu ikke er realiserede samt planer og projekter, som foreligger i forslag. Ved planer og projekter, der foreligger i forslag, forstås f.eks. forslag til planer og projekter som en myndighed har sendt i høring. Der kan kun vedtages en plan, hvis det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at planen ikke har skadelige virkninger på den omhandlede lokalitet.”

Det er vigtigt at skelne mellem bevaringsmålsætninger for de konkrete Natura 2000-områder, der fremgår af Natura 2000-områdets Natura 2000-plan og den overordnede målsætning som fremgår af habitatdirektivets artikel 1, litra e og i, om at opnå en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Den overordnede bevaringsmålsætning for Natura 2000-områderne er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for, jf. habitatdirektivets artikel 2. Vurdering af en plan eller et projekts konsekvenser for et berørt Natura 2000-områdes integritet skal foretages ud fra Natura 2000-områdets konkrete bevaringsmålsætninger, jf. bevaringsmålsætningerne i Natura 2000-planerne. Alle aspekter, som kan påvirke et Natura 2000-områdes bevaringsmålsætning, skal inddrages. Planerne og tilknyttede dokumenter indeholder desuden nærmere oplysninger om udpegningsgrundlag m.v.

Viser konsekvensvurderingen, at skade på udpegningsgrundlaget ikke kan udelukkes, kan planen ikke vedtages. Dette særlige forsigtighedsprincip betyder i praksis, at muligheden for at opstille vindmøller i eller i nærheden af et Natura 2000-område er udelukket, hvis det kan skade udpegningsgrundlaget. Det er især aktuelt for planer om store vindmøller i eller i nærheden af Natura 2000-områder, hvor der er flagermus eller fugle på udpegningsgrundlaget.

Vurderingen skal fremgå af redegørelsen til planforslag i medfør af planloven – dvs. både kommune- og lokalplanforslag, men også landsplandirektiver med hjemmel i planlovens § 3. Der skal også foretages en vurdering ved kommunernes dispensation fra lokalplaner, jf. planlovens § 19, og meddelelse af landzonetilladelser, jf. planlovens § 35, stk. 1. Væsentlighedsvurdering og eventuel konsekvensvurdering skal også fremgå af disse dispensationer og tilladelser. Viser vurderingen, at det ikke kan udelukkes, at planen eller projektet kan skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles dispensation eller tilladelse.

Fravigelse

Beskyttelsen kan kun helt undtagelsesvist fraviges, hvis der foreligger bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, og hvor der ikke findes alternativer, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1. I Natura 2000-områder, der indeholder prioriterede naturtyper og/eller dyre- eller plantearter, kan fravigelse som nævnt i stk. 1 dog kun ske, når der foreligger bydende nødvendige hensyn til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller, efter udtalelse fra Europa-Kommissionen, andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Fravigelse efter stk. 1 forudsætter, at der træffes alle nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at sammenhængen i Natura 2000 bevares. Europa-Kommissionen skal underrettes om, hvilke kompensationsforanstaltninger, der træffes, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 6, stk. 3.

Projekter og planer, der opfylder disse krav, skal i udgangspunktet være af national karakter, hvilket typisk ikke vil gælde for almindelige produktionsvindmøller.

Forinden evt. fravigelse skal der indhentes en udtalelse fra både Indenrigs- og Boligministeren og Miljøministeren, jf. § 6, stk. 5.

4.6.4 Strengt beskyttede arter – bilag IV-arter

Ud over den beskyttelse af naturtyper og arter, der gælder i Natura 2000-områderne, jf. afsnit 4.6.3, fastsætter planhabitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1383 af 26.

november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter) også en række bestemmelser om strengt beskyttede dyre- og plantearter, dvs. arter, der er beskyttede uanset forekomst inden for eller uden for et Natura 2000-område. Arterne er listet på habitatdirektivets bilag IV a (dyrearter) og bilag IV b (plantearter), de såkaldte bilag IV-arter.

Bilag IV a-arters yngle- eller rasteområder og bilag IV b-arters forekomst

Der gælder særlige regler for planlægning for aktiviteter, der kan påvirke arter på habitatdirektivets bilag IV, bilag IV-arterne. Der er således forbud mod at beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV a og forbud mod at ødelægge plantearter på habitatdirektivets bilag IV b, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 1 og nr. 2.

De arter, der er relevante i Danmark, fremgår af habitatbekendtgørelsens bilag 7 (bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter).

Der kan læses mere om bilag IV-arterne i faglig rapport nr. 635 fra DMU (nu Aarhus Universitet) samt i afsnittet om flagermus og vindmøller i 'Forvaltningsplan for flagermus – Beskyttelse og forvaltning af de 17 danske flagermusarter og deres levesteder'.

Beskyttelsesbestemmelserne er generelle og vedrører ikke kun særligt udpegede områder såsom Natura 2000-områder eller inden for § 3-områder. Hensynet til bilag IV-arter skal varetages uanset, hvor i landet der er tale om, og kan derfor have betydning i forhold til vindmøllesager over alt i hele landet.

Der må ikke vedtages planer eller gives tilladelser m.v., der kan beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter på bilag IV a eller ødelægge plantearter på bilag IV b. I forhold til planlægning for vindmøller kan reglerne fx have betydning, hvis et påtænkt vindmølleprojekt kræver fældning af træer, der kan rumme flagermus, nedrivning af huse med flagermus på loftet eller, hvis det overvejes at etablere vindmøller på habitater, der kan rumme spidssnudet frø, eller hvor møllerne vil medføre en sådan risiko for kollision med flagermus, at det kan medføre en ødelæggelse eller beskadigelse af et yngle eller rasteområde for flagermus. Planklagenævnet har bl.a. fastslået, at hvis der placeres en vindmølle ved eller i umiddelbar nærhed af en konkret yngle- eller rastelokalitet eller i forlængelse af en ledelinje i tilknytning til lokaliteten, kan den forhøjede kollisionsrisiko reelt indebære, at lokaliteten ikke længere er egnet som

ynge- og rastelokalitet, hvilket kan medføre, at den økologiske funktionalitet for det pågældende ynge- og rasteområde for flagermus ikke kan opretholdes. Der henvises f.eks. til PKN-21/12346. Der kan som udgangspunkt heller ikke meddeles dispensation fra fx naturbeskyttelseslovens § 3, hvis ynge- eller rasteområder for dyrearter på bilag IV a kan blive beskadiget eller plantearter på bilag IV b kan blive ødelagt.

Hvis det gennem afværgeforanstaltninger kan sikres, at lokale bestande af bilag IV a-arter ikke tager skade, er beskyttelsen af bilag IV a-arters ynge- eller rasteområder ikke nødvendigvis til hinder for, at der kan meddeles tilladelse m.v. Det kan fx være i tilfælde, hvor den økologiske funktionalitet af et ynge- eller rasteområde kan sikres ved at etablere erstatningsnatur for evt. arealer, der måtte blive ødelagt ved et anlægsprojekt, forudsat at andre hensyn ikke taler imod. Afværgeforanstaltninger kan således have betydning for, om et projekt kan gennemføres. Der kan læses mere om administration af bestemmelsen i vejledningen til habitatbekendtgørelsen.

Det skal fremgå af redegørelsen til planen eller af landzonetilladelsen, at planen ikke beskadiger eller ødelægger ynge- eller rasteområder for dyrearter på bilag IV a eller ødelægger plantearter på bilag IV b, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 3.

Det tidligere Natur- og Miljøklagenævn har i en sag truffet afgørelse om, at undersøgelsesgrundlaget for en vurdering af vindmøllers påvirkning af flagermus i en VVM-redegørelse var utilstrækkeligt (NMK-33-01230). Natur- og Miljøklagenævnet udtalte bl.a.:

”Natur- og Miljøklagenævnet finder ikke, at kommunens afgørelse om, at vedtagelsen af lokalplanen er i overensstemmelse med beskyttelsesreglerne for flagermus, er truffet på et tilstrækkeligt oplyst grundlag. Nævnet har herved lagt vægt på, at kommunens vurdering af tilstedeværelsen af flagermus i lokalplanområdet og vurderingen af vindmøllernes påvirkning af disse alene er baseret på generelle oplysninger fra bl.a. Dansk Pattedyratlas. Kommunen har således ikke foretaget egentlige undersøgelser af forholdene til trods for, at kommunen indledningsvis har vurderet, at der potentielt kan forekomme 5 flagermusarter i eller nær lokalplanområdet.

Nævnet finder på denne baggrund ikke, at det med den fornødne sikkerhed er godtgjort, at gennemførelsen af planerne ikke kan beskadige eller ødelægge ynge- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV. Nævnet finder det ligeledes ikke godtgjort, at planerne ikke kan have den i naturbeskyttelseslovens § 29a, stk. 1 nævnte effekt.”

Planklagenævnet, som behandler klager i medfør af planhabitatbekendtgørelsen har udgivet lignende udtalelser i en række sager om vindmøller. Se fx PKN-18/06074, PKN- 21/00253 og PKN-18/06434.

Der er meget begrænset mulighed for at fravige beskyttelsen, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 8. Beskyttelsen kan i særlige tilfælde fraviges, hvis der ikke er tilfredsstillende alternativer og en eller flere betingelser er opfyldt. Overvejes det at fravige beskyttelsen, skal der, forinden der træffes afgørelse, indhentes en udtalelse fra Indenrigs- og Boligministeren (ved henvendelse til Bolig- og Planstyrelsen) og Miljøministeren, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Hvis der i tilknytning til vindmøller iværksættes aktiviteter, der kan beskadige ynge- eller rasteområder for bilag IV a-arter, men som ikke kræver tilladelser efter de regler, som er omfattet af planhabitatbekendtgørelsen, skal myndighed og lodsejer være opmærksomme på det generelle forbud mod at beskadige sådanne ynge- eller rasteområder, som gælder efter naturbeskyttelseslovens § 29 a. I disse særlige situationer er Miljøstyrelsen myndighed.

Artsbeskyttelse i øvrigt (drab og forstyrrelser)

Ud over reglerne i forhold til beskyttelse af ynge- og rasteområder for dyrearter på bilag IV a og plantearter på bilag IV b som nævnt ovenfor skal myndigheder ved planlægning for vindmøller være opmærksomme på de regler i naturbeskyttelsesloven og jagt- og vildtforvaltningsloven, der omhandler

fredede arter m.v. Det er således ikke tilladt forsætligt at forstyrre bilag IV a-arter, herunder flagermus, og arter af vilde fugle i et omfang, så det kan have betydning for bestande af arterne, jf. naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2, og jagt- og vildtforvaltningslovens § 6 a. Hvis det kan forudses, at der vil være risiko for kollisionsdrab af individer af fugle og flagermus i et omfang, der kan have betydning for bestande af de pågældende arter, kan det være i strid med jagt- og vildtforvaltningslovens § 6 a.

Der findes ingen specifikke krav til, hvordan kommunerne skal forvalte rødlistearter generelt. Det vil dog være tilfældet for de arter, der indgår i andre forpligtelser såsom artsfredningsbekendtgørelsen, at der knytter sig bestemte krav til forvaltningen.

Herudover er individbeskyttelsen i fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet gennemført i bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt (artsfredningsbekendtgørelsen).

Artsfredningsbekendtgørelsen er bl.a. udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven. Bekendtgørelsens § 4, stk. 1, indeholder et forbud mod forsætligt at dræbe eller indfange fugle, mens bekendtgørelsens § 10, stk. 1, indeholder forbud mod alle former for forsætlig indfangning eller drab af bilag IV-arter og forsætlig ødelæggelse eller indsamling af æg i naturen. Artsfredningsbekendtgørelsen varetager dermed også individbeskyttelsen for beskyttede bilag IV-arter.

Planklagenævnet har fastslået, at det i en miljørapport efter omstændighederne skal inddrages, om realiseringen af planen vil medføre forsætlig drab eller forstyrrelse af bilag IV-arter, selvom vindmøllerne ikke opstilles i tilknytning til yngle- og rasteområder (eller Natura 2000-områder). Se f.eks. PKN-20/14000.

Der kan også efter omstændighederne være krav om at inddrage forekomsten af rødlistede arter i en miljørapport, selvom disse ikke er bilag IV-arter. Se f.eks. PKN-18/05771.

Planklagenævnet finder som følge af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4, stk. 4, 2. pkt., at det i forbindelse med en miljøvurdering af en plan efter omstændighederne skal inddrages, om realiseringen af planen vil medføre sådanne forringelser af levestederne for en given bilag I-fugleart eller trækfugleart, at det kan påvirke arten på bestandsniveau. Dette uanset, at det planlagte ikke ligger i eller i nærheden af et fuglebeskyttelsesområde. Endvidere bør det som følge af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 inddrages, om realiseringen af planen kan medføre forsætlige drab af fugle eller forsætlig forstyrrelse navnlig i yngleperioden, i det omfang, en sådan forstyrrelse har væsentlig betydning for formålet med direktivet. Planklagenævnet bemærker, at der ikke i planhabitatbekendtgørelsen eller andre danske regler er et forbud mod vedtagelse af planer, som kan have en sådan påvirkning. Såfremt en plan kan medføre forsætlige drab på fugle, forudsætter realiseringen af planen en dispensation fra Miljøstyrelsen, jf. artsfredningsbekendtgørelsens § 9. Se f.eks. PKN-21/05017.

Miljøstyrelsen administrerer denne øvrige artsbeskyttelse.

4.6.5 Afværgeforanstaltninger

Hvis det i vindmølleplanlægningen konstateres, at påtænkte møller vil kunne påvirke naturforholdene negativt, fx beskyttede naturtyper eller beskyttede arter, må det nærmere undersøges, om de negative påvirkninger kan opvejes ved at justere projektet eller ved at etablere afværgeforanstaltninger. Projektjustering og afværgeforanstaltninger kan således have stor betydning for, om et vindmølleprojekt kan gennemføres.

I særlige tilfælde, hvor det ikke kan undgås at påvirke et naturområde eller en eller flere beskyttede arter, kan muligheden for etablering af erstatningsnatur overvejes. Generelt er det dog, når der ses bort fra mindre vandhuller, vanskeligt at etablere erstatningsnatur af en tilsvarende kvalitet inden for en kortere årrække. Endvidere kan det være vanskeligt at finde lokaliteter, som egner sig til etablering af erstatningsnatur mht. jordbundsforhold, næringsstofindhold, drift i etableringsfasen samt vedligeholdende drift m.v.

Det er muligt at iværksætte afværgeforanstaltninger, når det fx handler om at undgå at eksempelvis fugle eller flagermus kolliderer med vindmøller. Der er eksempelvis erfaringer med at stoppe vindmøllerne ved lave vindhastigheder i perioden 15. juli - 15. oktober i områder med flagermus, for derved at undgå kollisioner mellem møllerne og fouragerende flagermus. Planklagenævnet har i en afgørelse om opstilling af vindmøller i et område med flagermus fastslået, at driftsstop, som fastsættes efter retningslinjerne i forvaltningsplan for flagermus, er egnede til i relation til habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a og d, og planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, at afværge drab af flagermus samt beskadigelse og ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Nævnet fandt ikke grundlag for at fastslå, at der burde foretages individuelle vurderinger i forhold til konkrete flagermusarter. Nævnet bemærkede i den forbindelse, at der ikke i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a og d, stilles et krav om, at enhver risiko for tab af individer skal elimineres.

4.7 Opmærksomhedspunkter, øvrige

4.7.1 Trafikanlæg (afstand til overordnede statslige veje og jernbaner)

Som led i det politiske forlig om et testcenter for vindmøller ved Østerild maj 2010 blev det aftalt, at en arbejdsgruppe skulle undersøge mulighederne for at kunne placere vindmøller tættere på veje og jernbaner end 4 gange møllens totalhøjde og komme med forslag til at ændre de gældende krav til mindsteafstande.

I juni 2011 fremlagde en arbejdsgruppe under Transportministeriet en rapport, som anbefalede, at den fremtidige mindsteafstand mellem vindmøller og overordnede statslige vej- og baneanlæg reduceres til 1 gange møllehøjden – regnet fra kant af vej eller nødspor eller fra nærmeste byggelinje, hvis disse er pålagt, til nærmeste del af mølletårnet.

I en zone mellem 1 og 1,7 gange møllehøjden kan der optræde sikkerhedsmæssige spørgsmål i forbindelse med opstilling af vindmøller, såsom fysiske konsekvenser fx isnedfald (jf. PKN-18-06434) eller visuelle konsekvenser fx skyggekast, se afsnit 4.4.2. Arbejdsgruppen anbefalede, at der også kan placeres vindmøller i denne zone, med mindre Vejdirektoratet eller Banedanmark kan fremkomme med specifik begrundelse for, at møllerne skal placeres længere væk end 1 gange møllens totalhøjde. Ved banestrækninger med køreledninger gælder desuden de samme hensyn som for luft- og højspændingsledninger. Det bemærkes, at Banedanmark altid skal høres ved byggeri i nærheden af jernbanen, jf. jernbanelovens § 24.

For møller længere væk end 1,7 gange møllehøjden vurderes der ikke at være sikkerhedsmæssige problemer ved at placere vindmøller i forhold til veje og baner.

Kommunerne er myndighed for egne veje og afstandskravene gælder kun statsveje. De anbefalede afstande er fastlagt ud fra en vurdering af risikoen for bl.a. isafkast og havari, set i forhold til trafikintensiteten for overordnede statslige veje og jernbaner. Afstandskriterierne kan derfor ikke umiddelbart overføres til andre situationer, hvor trafikintensiteten er mindre. En eventuel risikovurdering for stærkt trafikerede kommunale veje kan indgå i miljøvurderingen for det konkrete projekt.

De nye bestemmelser indgår i dag i grundlaget for kommunernes planlægning for vindmøller.

4.7.2 Andre tekniske anlæg (afstand til eksisterende og planlagte højspændingsledninger, gasledninger, m.v.)

Der findes ingen generelle afstandskrav mellem vindmøller og andre typer tekniske anlæg som højspændingsledninger, jordkabler, radio- og telekæder og gasledninger m.v. Til gengæld kan der for en række anlægstyper være særlige sikkerheds- eller konstruktionsmæssige forhold, der stiller krav om en vis afstand til nye vindmøller.

Ledningsejerregistret (jf. bekendtgørelse nr. 1473 af 17. december 2019 om registrering af ledningsejere og udlevering af ledningsoplysninger gennem Ledningsejerregistret) indeholder et register over ejere af

ledninger, der er nedgravet i jord eller anbragt på havbunden inden for dansk søterritorium. Formålet er at stille oplysninger til rådighed for myndigheder, virksomheder og privatpersoner om, hvem der ejer nedgravede ledninger, og sikre at nærmere information om disse ledninger kan fremsendes til graveaktør. 1. september 2005 blev det lovpligtigt at indhente ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret (LER), inden der må udføres gravearbejde i forbindelse med projektering.

Højspændingsledninger

Ved planlægning af vindmøller nær højspændingsledninger (jordkabler og luftledninger) skal der tages hensyn til, at det er ledningsejeren, der kan fastsætte krav til afstand mellem højspændingsledning og nærmeste mølle i forhold til det konkrete projekt og ledningens type og størrelse. Højspændingskabler og -luftledninger vil, i form af en tinglyst servitut, almindeligvis være omfattet af en 7-70 m beskyttelseszone for at sikre personsikkerhed, anlægssikkerhed og forsyningssikkerhed og sikre plads til vedligeholdelsesarbejder med servicemaskiner m.m. Desuden findes der på Bolig- og Planstyrelsens digitale register plandata.dk i temaet om de nationale interesser, en defineret opmærksomhedszone på 20-100 m omkring transmissionsanlæggene for at sikre, at den kommunale planlægning tager højde for tilstedeværelsen af disse nationale anlæg. For vindmøller gælder der dog særlige afstandsforhold, som uddybes herunder.

Luftledninger

Luftledningsejeren vil som udgangspunkt stille krav om en mindsteafstand svarende til 1 gange vindmøllens totalhøjde til elanlæggets respektafstand 15 m uden for yderste ledning, således at vindmøllen (ved havari) ikke vil kunne vælte ned i luftledninger.

Jordkabler

For jordkabelanlæg har ledningsejeren et ønske om en mindsteafstand mellem vindmølle og yderste leder på jordkabelanlæg på 50 m for at undgå skader på jordkabelanlægget som følge af lynnedslag i vindmøllen. Afstanden kan reduceres efter konkret aftale med ledningsejer, såfremt der etableres tekniske foranstaltninger, der sikrer kabelanlægget mod beskadigelse ved lynnedslag.

Højspændingsstationer

Hvad angår højspændingsstationer fastsætter stationsejeren krav til afstand mellem højspændingsstation og nærmeste vindmølle i forhold til det konkrete projekt, og i forhold til konsekvensvurderinger af den risiko et vindmøllehavari påfører højspændingsstationen. Den mindste afstand vil som oftest være bestemt af risikoen for, at et møllehavari medfører driftsforstyrrelser i højspændingsstationen med påvirkning af forsyningssikkerheden til følge. Afstandens størrelse må forventes som ved ovennævnte luftledninger.

Radio- og telekæder

For så vidt angår radio- og telekæder fastsætter radiokædeoperatøren krav til afstand mellem kæde og vindmøller i forhold til det konkrete projekt og radiokædens type og følsomhed. Afstanden har ingen sikkerhedsmæssige aspekter, men vindmøller kan virke forstyrrende for radio- og telekæder, og dermed ødelægge signaler gennem kæden. Den anbefalede sikkerhedsafstand til radiokæder (sigtelinjen mellem masterne) er 200 m til nærmeste vingspids. Læs mere på Energistyrelsens hjemmeside ens.dk under artiklen 'Vindmøller kan forstyrre radiokæder'.

Luftfartsanlæg

Der er især tæt ved flyvepladser opstillet en række anlæg, såsom radarer, kommunikationsanlæg og radionavigationsanlæg, der bruges i forbindelse med luftfart. Funktionaliteten af flere af disse typer anlæg, og dermed flyvesikkerheden, har vist sig at kunne blive påvirket af etablering af vindmøller i en afstand på op til 15 km.

Ved planlægning af vindmøller inden for den angivne afstand bør koncessionshaver kontaktes, det vil sige den myndighed, der driver anlæggene. Det er NAVIAR/NUAC, der driver langt de fleste af anlæggene. Alle vindmøller uanset totalhøjde beliggende inden for indflyvningsplanen til en flyveplads samt vindmøller med en totalhøjde over 100 m placeret uden for indflyvningsplanen til en flyveplads, må ikke påbegyndes opført før Trafikstyrelsen har godkendt projektet, eventuelt med vilkår om afmærkning af vindmøllerne, jf. luftfartslovens § 64, stk. 2, § 65, stk. 2 eller § 67 a, stk. 1, og bestemmelserne pkt. 5.1 og pkt. 5.2 i BL 3-11, Bestemmelser om luftfartsafmærkning af vindmøller.

Gasledninger

Med hensyn til gasledninger er det danske naturgasnet opbygget af fire slags ledninger: Transmissionsledninger, fordelingsledninger, distributionsledninger og stikledninger. I et servitútbælte op til 5 m omkring alle transmissions-, fordelings- og distributionsledninger på privat grund er der tinglyst en servitut, som indebærer, at der ikke må arbejdes i servitútbæltet uden tilladelse fra ledningsejeren.

Endvidere skal der tages hensyn til, at der i en risikozone (op til 20 m) omkring en gasledning af sikkerhedsmæssige grunde skal indhentes ledningsoplysninger og eventuelt anmodes om ledningspåvisning, før der må arbejdes. Ligeledes skal der være opmærksomhed på, at der i en sikkerhedszone (op til 20 m) omkring en gasledning, ikke må opføres bygninger til ophold for mennesker, hverken boliger, arbejdsrum, drivhuse eller lignende.

Afstandskravet for vindmøller til gasledninger er af sikkerhedsmæssige hensyn som udgangspunkt 2 gange vindmøllens totalhøjde, men ledningsejeren kan dog, ud fra en konkret vurdering, dispensere herfra, ned til 1 gange vindmøllens totalhøjde og typisk betinget af, at vindmøllen udstyres med ekstra elektriske foranstaltninger, der øger sikkerheden i forbindelse med lynnedslag.

4.7.3 Nedtagning af eksisterende vindmøller

Eksisterende vindmøller vil normalt kunne kræves nedtaget, hvis de har været ude af drift i mindst ét år, forudsat at der er knyttet vilkår om fjernelse af vindmøllen efter endt drift til lokalplanen (med bonusvirkning) eller landzonetilladelsen. Når vindmøller nedtages, kan det være hensigtsmæssigt at ændre lokalplanen i overensstemmelse hermed.

Planmyndigheden kan derimod ikke uden ekspropriation kræve, at vindmølleejere fjerner deres møller, hvis de ellers er lovligt opstillet, så længe de fortsat er i drift. Det kan dog godt forudsættes i miljørapporten til planforslaget, at eksisterende vindmøller skal være nedtaget, som betingelse for, at nye vindmøller kan opstilles. Det kan fx være, hvis det kumulative støjbidrag fra eksisterende og nye vindmøller medfører en overskridelse af støjgrænserne, eller hvis den samlede landskabelige påvirkning vurderes som uacceptabel.

Se mere under afsnit 5.4 om bonusvirkning af lokalplaner og 5.6 om nedlæggelse af vindmøller.

4.7.4 Skovrejsningsområder og fredskov

Kommunalbestyrelsens vindmølleplanlægning skal indpasses og koordineres i forhold til udpegning af nye skovrejsningsområder. Det er kommunen, som afvejer, om de to interesser er forenelige, og kommunen skal præcisere anvendelsen i kommuneplanens rammer.

Indtil det besluttet at rejse skov på et areal, udpeget som skovrejsningsområde i kommuneplanens retningslinjer, vil der i princippet være mulighed for, at der kan stå vindmøller på arealet. I forbindelse med ønske om at opføre vindmøller på et areal, som er udpeget som potentielt skovrejsningsområde, bør kommunen vurdere foreneligheden med planerne for skovrejsning, herunder at der ikke nødvendigvis er tale om en varig tilstand, når der placeres/udskiftes vindmøller på et areal.

Ved eventuelt ønske om tilplantning med skov på hele arealet, bør kommuneplanens retningslinje ændres, så området udgår som område udpeget til vindmøller, og i stedet kun udpeges til skovrejsning. Dette præciseres også i kommuneplanens rammer for lokalplanlægning. Såfremt der kun ønskes opført skov på dele af det hidtil udpegede areal til vindmøller/skovrejsning, kan afgrænsningen af området ændres i lighed hermed, og dele af skovrejsningsområdet kan således eventuelt bibeholdes.

Praksis for dispensation fra forbuddet mod byggeri og anlæg i fredskov er restriktiv. Ifølge skovlovens § 11, stk. 1, må der ikke opføres bygninger, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer på fredskovspligtige arealer med mindre, der er tale om bygninger m.v., som er nødvendige for skovdriften eller bygninger, der særligt tilgodeser børns og unges friluftsliv. Miljøstyrelsen kan, når særlige grunde taler for det, dispensere fra forbuddet, jf. skovlovens § 38 og stilles vilkår, jf. § 39.

Ifølge lovbemærkningerne til bestemmelsen gives dispensation efter praksis kun, hvis det ansøgte ikke kan placeres andre steder end i fredskov og hvis de samfundsmæssige hensyn, der er forbundet med byggeriet eller anlægget, er vigtigere end hensynet til at bevare fredskoven. Som eksempel, på at samfundshensyn har vejret tungere end fredskovspligten, kan nævnes det tidligere Natur- og Miljøklagenævns afgørelse om at placere 4 møller i en skov på Mors (NMK-61-00011), hvor nævnet ændrede Naturstyrelsen Thys afslag på ansøgning om dispensation til en godkendelse af dispensation. Et flertal i nævnet udtalte, at der ved afvejning af, om der undtagelsesvist skulle gives tilladelse til opstilling af vindmøller i fredskov burde lægges vægt på, at det vindmølleprojekt, som kommunen har planlagt for, var i fuld overensstemmelse med Folketingets og regeringens energipolitiske målsætninger og herpå baserede henstillinger til kommunerne. Kommunen havde godtgjort, at der på Mors (i kommunen) ikke fandtes alternative placeringsmuligheder for det ønskede projekt. Endvidere lagde flertallet af nævnets medlemmer vægt på, at skovens rekreative værdi var meget begrænset.

Miljøstyrelsen kan dispensere fra forbuddet mod byggeri og anlæg. Miljøstyrelsens afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Miljøstyrelsens praksis for vindmøller i fredskov er gengivet i afsnit 6.3.3 i 'Vejledning om Skovloven § 11', 2015.

4.7.5 Lavbundsarealer, herunder potentielle vådområder

Arealer der er udpeget som lavbundsarealer og/ eller potentielt vådområde i kommuneplanens retningslinjer kan samtidig udpeges til opførelse af vindmøller. Det vil kræve, at der er taget stilling til en række naturmæssige problemstillinger i forbindelse med udnyttelse af områdets vindressourcer og ønsket om at oversvømme arealet.

Opstilling af vindmøller i etablerede vådområder kan potentielt have en negativ indvirkning på arealets samlede effektivitet i forhold til næringsstoffjernelse i det omfang, at opførelsen af vindmøller vil betyde væsentlige indskrænkninger i vådområdet i form af anlægs- og adgangsveje, fundamenter mm.

Kommunen skal derfor i forbindelse med fastlæggelse af kommuneplanens rammer for lokalplanlægning vurdere foreneligheden af opstilling af vindmøller i lavbundsarealer og/eller vådområder. I kommunens vurdering bør indgå en vurdering af behovet for anlægs- og adgangsveje til anlægget, og det bør sikres, at den samlede udpegning af et lavbundsareal, herunder potentielt vådområde, størrelsesmæssigt svarer til den hidtidige udpegning i kommunen. Endvidere bør muligheden for at genoprette større sammenhængende naturarealer inden for lavbundsarealer, fx med henblik på genskabelse af naturlig hydrologi, indgå i vurderingen. Se hertil Miljø- og Energiministeriets cirkulære nr. 132 af 15/07/98 om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder, miljømålsloven og Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021.

I udpegede lavbundsområder må der ikke meddeles landzonetilladelser til byggeri og anlæg, herunder vindmøller, som kan hindre, at de udpegede lavbundsarealer kan genoprettes som vådområder, jf. Mil-

jøministeriets cirkulære om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder (132 af 15/07 1998), og tilhørende vejledning (133 af 15/07 1998).

Endvidere har det betydning for kommunens overvejelser, at etableringen af nye vådområder, som bidrag til målsætning med aftale om grøn omstilling af dansk landbrug om at sikre en forbedring af det danske vandmiljø og bedre plads til naturen i landbrugslandet indebærer krav om omkostnings- og arealeffektivitet. Eventuelle ekstraomkostninger til etablering af vindmøller i eksisterende og kommende vådområder forudsættes derfor afholdt på en sådan måde, at vådområdets omkostnings- eller arealeffektivitet ikke påvirkes nævneværdigt.

Det betyder, at såfremt vådområderne ikke er omkostnings- eller arealeffektive, vil de ikke kunne opnå tilsagn om de statslige tilskud, der i størst muligt omfang skal søges EU-refusion for gennem Landdistriktsprogrammet.

Allerede retablerede vådområder vil normalt ikke kunne udpeges til kombineret vindmølle- og vådområde, idet opstilling af vindmøller må formodes at ændre de forudsætninger for realiseringen af vådområdet, hvorpå tilsagn om statslige tilskud er givet.

Kommunalbestyrelsen skal endvidere være opmærksom på, om lavbundsområdet er udpeget ud fra andre beskyttelseshensyn som fx internationalt naturbeskyttelsesområde, er belagt med fredskovspligt eller er fredet, hvilket kan umuliggøre udpegningen af et potentielt kombineret vindmølle- og vådområde.

4.7.6 Kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder kirker

Kommuneplanens retningslinjer for sikring af kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder beliggenheden af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier, har betydning for, hvor der kan stå vindmøller. Kulturmiljøer har ofte samspil med deres omgivelser, herunder landskabet, hvor der eventuelt påtænkes opført vindmøller, og kirkerne fremstår i den forbindelse som markante kulturhistoriske kendingsmærker i landskabet.

Kirker

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 19, må der inden for en afstand af 300 m fra en kirke, ikke opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m, medmindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen. Forbudsbestemmelsen indebærer derfor forbud mod at opføre vindmøller inden for byggelinjerne.

Kommunalbestyrelserne skal være opmærksom på, at et menighedsråd, ifølge § 29 i bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde (bekendtgørelse nr. 1172 af 19. september 2016), skal varetage Kirkeministeriets interesser ved at søge at forhindre, at en kirke, en kirkegård eller de nærmeste omgivelser bebygges eller bruges på skæmmende måde. Det bør så vidt muligt undgås, at der foretages ændringer, der forringer skønhedsværdier, der er knyttet til samspillet mellem kirke, kirkegård og omgivelser.

Beskyttelse af kirkernes kulturhistoriske bevaringsværdier indgår i den nationale interesse i at bevare kulturarv jf. afsnit 3.3 i 'Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning', 2018. Interessen varetages af stiftsøvrigheden, og Bolig- og Planstyrelsen skal fremsætte eventuelle indsigelser på vegne af stiftsøvrigheden mod et forslag til kommuneplan eller tillæg til kommuneplan, hvis planforslaget vurderes at være i strid med kirkernes kulturhistoriske værdier. Stiftsøvrigheden kan desuden fremsætte indsigelse mod et forslag til lokalplaner, jf. planlovens § 29, stk. 3, ud fra de særlige hensyn, som stiftsøvrigheden varetager i forhold til kirkerne som en del af den danske kulturarv.

Det er ikke muligt at sige generelt, hvor stort et område stiftsøvrigheden eller et menighedsråd skal varetage i forbindelse med planer om byggeri eller anlægsarbejder. Såfremt der ønskes planlagt for vindmøller i det åbne land inden for kirkeomgivelser, bør kommunerne i forbindelse med redegørelsen

for kommuneplanlægningen vurdere de bærende bevaringsværdier og kulturmiljøernes afgrænsning. For kirkeomgivelsernes vedkommende bør kommunerne redegøre for landkirkernes betydning i landskabsbilledet, hensynet til indsyn og udsyn til kirkerne, og kirkeomgivelsernes udstrækning. Kommunen bør lægge ovennævnte redegørelse til grund for en konkret vurdering af beskyttelsesinteresserne i forhold til en eventuel udnyttelse til vindmøller og de samfundsmæssige interesser forbundet hermed.

Ved planlægning for vindmøller nærmere end 28 gange møllens højde fra særlige kulturhistoriske eller geologiske landskabselementer skal miljøvurderingen af planforslaget så vidt muligt belyse den visuelle påvirkning, herunder indsyn og udsyn for det pågældende landskabselement.

Beskyttede fortidsminder og sten- og jorddiger

For fortidsminder, der er beskyttet efter museumsloven § 29 e (lovbekendtgørelse nr. 358 af 08. april 2014), gælder det, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af fortidsmindet. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder. Der er endvidere en 100 m beskyttelseslinje om de beskyttede fortidsminder, jf. afsnit 4.7.11.

Sten- og jorddiger er ligeledes beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven § 29 a (lovbekendtgørelse nr. 358 af 08. april 2014), som indebærer forbud mod at ændre tilstanden af sten- og jorddiger. Der er ikke beskyttelseslinjer omkring sten- og jorddiger, uanset om de er beskyttet efter museumsloven.

Unescos Verdensarv

Der må som udgangspunkt ikke planlægges for opstilling af vindmøller på steder, der er optaget på UNESCO's Verdensarvsliste, eller som ligger inden for bufferzonen omkring disse steder. Da også vindmøller opstillet uden for bufferzonen, i nærheden af denne, kan have negative effekter på verdensarvsstedet, bør miljøvurderingen af planforslaget i sådanne tilfælde belyse påvirkningen af verdensarvsstedet, således at stedets optagelsesgrundlag ikke forringes, jf. afsnit 3.3 i 'Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning', 2018. I vurderingen bør indgå evt. kumulative effekter, dvs. det påtænkte projekts virkning i sammenhæng med eksisterende påvirkninger."

4.7.7 Kystnærhedszonen

Ved planlægning for tekniske anlæg i kystnærhedszonen uden for udviklingsområderne skal der tages størst muligt hensyn til landskab og natur, herunder friholdelse af de ubebyggede kyster jf. planlovens § 5 b. Samtidig skal planlægningen afvejes imod andre væsentlige miljøinteresser og bymæssige værdier ud fra en planlægningsmæssig helhedsbetragtning og det skal overvejes om anlægget kan placeres et andet sted i kommunen. Det fremgår af lovbemærkningerne til planloven, at § 5 b pålægger de planlæggende myndigheder at godtgøre behovet for kystnær beliggenhed, herunder i fornødent omfang at belyse mulighederne for placering uden for kystnærhedszonen. Opstilling af vindmøller i kystnærhedszonen vil derfor kræve en vurdering af alternative placeringsmuligheder uden for disse områder jf. Afsnit 3.1.2. Se også PKN-18/06454.

Det er muligt at planlægge for opstilling af vindmøller i kystnærhedszonen. Uden for de udpegede udviklingsområder i kystnærhedszonen kræves en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for den kystnære lokalisering. Vindforhold kan udgøre den fornødne funktionelle begrundelse. Hovedprincippet er dog, at der altid forudsættes en nærmere afvejning af vindmøller over for natur- og landskabsinteresser i det sårbare kystlandskab.

4.7.8 Områder med nationale grundvandsinteresser

De nationale grundvandsinteresser fremgår af "Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægningen", 2018, og består af områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande

til almene vandforsyninger uden for disse (IOL uden for OSD) og boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

Vindmøller har tidligere været kategoriseret som mindre grundvandstruende anlæg og har derfor fremgået af liste 1, tilladelseslisten, i ”Bilag 1 til: Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 i forhold til byudvikling og anden ændret arealanvendelse i områder med særlige drikkevandsinteresser, Naturstyrelsen oktober 2012”. Dermed har placeringen af vindmøller inden for OSD eller i IOL uden for OSD efter retningslinjerne systematisk krævet udarbejdelse af supplerende grundvandsredegørelse.

Retningslinje 40 og 41 er dog ophævet og erstattet af BEK nr. 1697 af 21/12/2016 om ”Krav til kommuneplanlægningen inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse”, med tilhørende vejledning. Vindmøller er ikke længere kategoriseret som mindre grundvandstruende anlæg, og fremgår derfor ikke af tilladelseslisten jf. bilag 1 til: ”Vejledning nr. 9320 af 31/03/2017 om krav til kommuneplanlægningen inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse.”

Det betyder, at der inden for OSD og indvindingsoplande kan planlægges for vindmøller, og at det ikke i alle tilfælde vil være nødvendigt at udarbejde supplerende grundvandsredegørelse. Det beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, hvorvidt vindmøller kan medføre en væsentlig fare for forurening af grundvandet inden for OSD og IOL uden for OSD, eller blot en øget fare for forurening af grundvandet inden for BNBO, jf. § 2 stk. 1. I så fald vil placeringen af vindmøller kræve udarbejdelse af en supplerende grundvandsredegørelse i forbindelse med kommuneplanlægningen, jf. § 2 stk. 2. Den supplerende grundvandsredegørelse skal inkludere: 1) Den særlige planmæssige begrundelse for anlæggets placering, 2) at anden placering uden for OSD, IOL og BNBO er undersøgt og ikke fundet muligt, og 3) at faren for forurening af grundvandet kan forebygges, herunder hvilke afværgetiltag som vurderes nødvendige.

For uddybning af dette henvises til ”Vejledning nr. 9320 af 31/03/2017 om krav til kommuneplanlægningen inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse.”

4.7.9 Råstofplaner

De regionale råstofplaner udlægger råstofgrave- og råstofinteresseområder i kommunerne. Kommunens rammer for vindmølleplanlægningen må ikke stride mod den regionale råstofplan og bestemmelser, der er relevante for planlægningen af arealanvendelsen i kommunen, vil fremgå af kommuneplanens redegørelsesdel jf. planlovens § 11 e, stk 1. nr. 10. Eksempelvis kan det indføres i kommuneplanens redegørelse, at der ikke må planlægges for eller opføres anlæg, der begrænser muligheden for råstofudnyttelsen inden for de udlagte graveområder. Endvidere kan retningslinjerne åbne mulighed for, at der kan planlægges for anden arealanvendelse i et område efter endt råstofudnyttelse.

I forbindelse med udarbejdelse af et kommuneplantillæg med udlæg af områder til vindmøller skal kommunen vurdere om det er i strid med planlægning for råstofudvinding jf. planlovens § 11, stk 4, nr. 7, herunder blandt andet hvor stor en del af råstofgraveområdet, der vil blive berørt. Endvidere bør det indgå i vurderingen, at der i råstofforsyningsmæssig sammenhæng ikke nødvendigvis er tale om en varig tilstand, når der placeres / udskiftes vindmøller på et areal og der bør skelnes mellem færdiggravede arealer i forhold til aktive eller endnu ikke påbegyndte indvindingsarealer.

4.7.10 Fredede områder

Opstilling af vindmøller i fredede områder kan være i strid med formålet med fredning af et areal i henhold til naturbeskyttelseslovens kapitel 6. Oftest er der tale om landskabelige hensyn i fredningen. Også tilgrænsende lavvandede dele af søterritoriet kan være inddraget under fredningen.

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50. Såfremt ønske om

opstilling af vindmøller i et fredet område vil være i modstrid med fredningens formål, kan opstillingen kun muliggøres, hvis der gennemføres en ny fredningssag, som åbner mulighed for opstilling af vindmøller. En sådan ny fredning vil dog i praksis kun blive gennemført, hvis fredningsmyndighederne konkret vurderer, at der er tale om overordnede samfundsmæssige formål, som vejer tungere end hensynet til formålet med den oprindelige fredning.

4.7.11 Beskyttelseslinjer

I nedenstående fremhæves en række beskyttelseslinjer som er væsentlige opmærksomhedspunkter i planlægningen for vindmøller. Planlægning for vindmøller, som kræver dispensation i forhold til én eller flere af disse regler, er ikke i sig selv ugyldig. Det kan dog medføre, at planen ikke kan realiseres, hvis dispensationen ikke opnås.

Strandbeskyttelse og klitfredning

Efter naturbeskyttelsesloven må der generelt ikke foretages ændringer i tilstanden af de arealer, der er omfattet af klitfredning (§§ 8 og 9) og strandbeskyttelseslinjen (§ 15). Der må bl.a. ikke opføres bebyggelse og anlæg, herunder vindmøller, ske beplantning eller terrænændringer, etableres hegn eller placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

Lovens forbud mod tilstandsændring omfatter strandbredden og som hovedregel op til 300 m bag strandbredden, dog 100 m ved sommerhusområder. Klitfredningszonen kan være noget bredere, og der kan være klitfredede områder længere fra kysten. Visse kyststrækninger, typisk ved byer og store havne, er hverken omfattet af klitfredning eller strandbeskyttelseslinjen. Beskyttelseslinjerne ligger fast og er registreret i matrikelregisteret og noteret i tingbogen på de enkelte ejendomme.

Der kan alene dispenseres til opsætning af vindmøller inden for klitfredning og strandbeskyttelseslinjen i særlige tilfælde. Adgangsveje, teknikbygninger, vingeoverslag m.v. kræver ligeledes dispensation.

Det er Kystdirektoratet, der træffer afgørelse i sager om dispensation. Styrelsens afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Fortidsminder

Bestemmelsen om beskyttelseslinjer om fortidsminder i naturbeskyttelseslovens § 18 indeholder et forbud mod tilstandsændringer inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet af bestemmelserne i museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Søer og vandløb

Efter naturbeskyttelseslovens § 16 må der ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning.

Skove

I forhold til skove må der efter naturbeskyttelseslovens § 17 ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende inden for en afstand af 300 m fra skove. For privatejede skove gælder dette kun, hvis skovarealet udgør mindst 20 ha sammenhængende skov. Bestemmelsernes forbud mod at opføre bebyggelse gælder også for opførelse af vindmøller. Der kan søges om dispensation fra bestemmelsen.

Med ændringen af naturbeskyttelsesloven ved lov nr. 1630 af 26. december 2013, som trådte i kraft den 1. januar 2014, er kravet om dispensation til byggeri inden for skovbyggelinjen ophævet i en række tilfælde. For så vidt angår opstilling af vindmøller har dette primært betydning i landzone. I byzone

og sommerhusområde vil opstilling af vindmøller inden for skovbyggelinjen som udgangspunkt fortsat kræve dispensation fra skovbyggelinjen.

I landzone skal der med enkelte undtagelser ikke længere træffes afgørelse om dispensation fra skovbyggelinjen i sager, hvor der skal træffes afgørelse efter planlovens § 35 (landzonetilladelse), idet hensynet til natur og landskab skal varetages gennem

landzonetilladelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 2, nr. 5. Der skal heller ikke, jf. naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 2, nr. 6, træffes afgørelse om dispensation fra skovbyggelinjen til opførelse af bebyggelse, der i planlovens § 36, stk. 1, er undtaget fra krav om landzonetilladelse. I sagen MFKN-21/02911 afgør Miljø- og Fødevareklagenævnet, at der ved byggeri i landzone, der forudsætter en lokalplan, fortsat er krav om, at kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om dispensation. Dette uanset, at lokalplanen har såkaldt bonusvirkning, for så vidt angår landzonetilladelser efter planlovens § 15, stk. 4 (bonuslokalplaner) jf. vejledningens afsnit 5.4.

Kirker

Der må ikke opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m inden for en afstand af 300 m fra en kirke, medmindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen. Det sidste vil primært være tilfældet for kirker, der er beliggende i bymæssig bebyggelse.

Bestemmelserne om beskyttelseslinjer omkring fortidsminder og søer- og vandløb og byggelinjer omkring skove og kirker administreres af kommunerne, der kan træffe afgørelse om dispensation, og som fører tilsyn med reglernes overholdelse. Kommunernes afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Se i øvrigt afsnit 4.7.6

I et konkret tilfælde har Naturstyrelsen antaget, at for strandbeskyttelseslinjen omfatter forbuddet mod tilstandsændringer også anlæg, der har deres grundlæggende bestanddele uden for linjen, hvis anlægget påvirker landskabet indenfor linjen. Det kan derfor antages, at vingeoverslag ind over arealerne også vil kræve dispensation. Afgørelsen blev ikke påklaget og har dermed ikke været vurderet af det tidligere Natur- og Miljøklagenævn.

4.7.12 Flyvepladser

Vindmøller kan på grund af deres højde udgøre en risiko for den civile og militære flyvning. Da flyvningen omfatter såvel ruteflyvning i særlige korridorer som små privatfly, der kun flyver om dagen og militær- og redningshelikoptere, der opererer i alle højder og på alle tider af døgnet, er der behov for at stille krav, når der planlægges for højt byggeri og anlæg, herunder vindmøller.

For at undgå kollision mellem vindmøller og luftfart, må vindmøller, uanset totalhøjde, beliggende inden for indflyvningsplanen til en flyveplads samt vindmøller med en totalhøjde over 100 m placeret uden for indflyvningsplanen ved en flyveplads ikke påbegyndes opført før Trafikstyrelsen har godkendt projektet, eventuelt med vilkår om afmærkning af vindmøllerne, jf. luftfartslovens § 64, stk. 2, § 65, stk. 2 eller § 67 a, stk. 1, og bestemmelserne i pkt. 5.1 og pkt.-5.2 i BL 3-11, Bestemmelser om luftfartsafmærkning af vindmøller. De konkrete krav til afmærkningen varierer alt efter vindmøllernes placering, opstillingsmønster, højde og omgivelser. De nærmere regler for afmærkning af vindmøller findes i BL 3-11, Bestemmelser om luftfartsafmærkning af vindmøller.

Ingen vindmøller inden for en indflyvningsplan til en flyveplads må have en totalhøjde, der medfører, at en vingetip, uanset møllevingens position, gennemskærer indflyvningsplanens hindringsbegrænsende flader.

I forbindelse med Trafikstyrelsens behandling af anmeldelse af opstilling af vindmøller, gennemføres en høring af flyvepladser inden for en radius på 60 km fra forventet placering af vindmøllerne, Naviair

og Forsvaret. Der forholdes i den forbindelse også til vindmøllernes eventuelle negative indvirkning på luftfartsanlæg som f.eks. radaranlæg.

Alle vindmøller inden for indflyvningsplanen til en flyveplads uanset totalhøjde samt vindmøller placeret uden for indflyvningsplanen til en flyveplads med en totalhøjde over 100 m skal afmærkes, jf. pkt. 5.1 i BL 3-11, Bestemmelser om luftafmærkning af vindmøller.

Vindmøller med en totalhøjde under 100 m skal ikke afmærkes med hindringslys, medmindre de står på særligt kritiske lokaliteter, herunder inden for en indflyvningsplan til en flyveplads.

Vindmøller med en totalhøjde på 100-150 m skal bl.a. af hensyn til Forsvarets beredskabsflyvninger markeres med to faste, røde lavintensive hindringslys (10 candela) placeret på øverste del af nacellen (generator-huset).

For vindmøller over 150 m gælder, at enkeltstående vindmøller og vindmøller på vindmølleparkers perimeter samt i hjørner og knæk skal afmærkes efter pkt. 6.1.3 i BL 3-11, Bestemmelser om luftafmærkning af vindmøller, med hindringslys på mellemniveau og hindringslys placeret på overdel af nacellen eller med (nye) alternative foranstaltninger (hvortil der skal foreligge en dokumenteret risikovurdering).

For vindmøller over 150 m stilles der krav om etablering af et driftsovervågningssystem for lysafmærkningen samt et nødstrømsanlæg til yderligere 6 timers drift, jf. pkt. 10.1 i BL 3-11, Bestemmelser om luftafmærkning af vindmøller.

I Danmark findes tillige en række flyvepladser, herunder private flyvepladser og lægehelikopterflyvepladser, samt vandflyvepladser, som ikke har hindringsbegrænsende indflyvningsflader, hvorfor kommunerne bør være opmærksomme på pladserne og inddrage flyvepladsejere i forbindelse med planlægning for vindmøller.

Trafikstyrelsen har udarbejdet en vejledning om luftfartsafmærkning af vindmøller i samarbejde med Forsvaret, jf. ”Vejledning til BL 3-11 Bestemmelser om luftfartsafmærkning af vindmøller, 2. udgave”.

4.7.13 Forsvar og beredskab, herunder radar

Der gælder nogle særlige hensyn til det danske forsvar og beredskabs interesser, der omfatter Forsvarsministeriet og dets underliggende myndigheders anlæg, jf. også afsnit 4.4 i ’Oversigt over nationale interesser i kommuneplanlægning’, 2018,

Kommuner må ikke planlægge for vindmøller, bygninger eller andre høje anlæg nærmere end 5 km fra Forsvarsministeriets øvelsespladser, skyde- og øvelsesterræner, hvis planlægningen er uforenelig med Forsvarsministeriets operations-, trænings- og uddannelsesaktiviteter.

Kommuner må ikke planlægge for vindmøller, bygninger eller andre høje anlæg, der er i konflikt med Forsvarsministeriets radarovervågning samt radio- og telekommunikation. Dette omfatter også det etablerede kystradarsystem (jf. lov nr. 533 af 24/06/2005). Funktionaliteten af flere af disse typer anlæg har vist sig at kunne blive påvirket af etablering af vindmøller, når disse er placeret inden for synslinje (line-of-sight). Forsvarsministeriet skal godkende projekter ved opstilling i nærheden af militære radaranlæg

Specifikt for militære flyvestationer gælder en generel højdebegrænsning på 500 fod (152 m) over havets overfalde inden for et område på 14 x 20 sømil (26 X 37 km) omkring landingsbanen. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse kan efter en konkret vurdering meddele skærpede restriktioner inden for dette område.

Etablering af projekter i nærheden af militære flyvestationer kræver Forsvarsministeriets godkendelse jf. bekendtgørelse nr. 638 af 26/1 2001 om sikring af indflyvningen til militære flyvepladser.

Henvendelse angående godkendelse af projekter sker til Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

5. Lokalplanlægning for områder til vindmøller

5.1 Forhold til kommuneplanen

Kommunalbestyrelsen kan udarbejde en lokalplan inden for rammerne af kommuneplanen. Ligger det ønskede projekt udenfor kommuneplanens rammer, kræves der en ændring af kommuneplanen, før en lokalplan med det ønskede indhold kan vedtages.

5.1.1 Anmeldelse indenfor et udpeget vindmølleområde

Hvis en kommune modtager en ansøgning om opstilling af vindmøller i et udpeget vindmølleområde, er kommunalbestyrelsen efter planlovens § 13, stk. 3, forpligtet til snarest muligt at udarbejde et forslag til lokalplan og derefter fremme sagen mest muligt. Det vil sige, at kommunalbestyrelsen så hurtigt det er muligt, skal tage initiativ til at udarbejde et lokalplanforslag, og senest 1 år efter bygherrens anmodning må have offentliggjort et lokalplanforslag (jf. Vejledning om lokalplanlægning, 2009).

Bestemmelsen giver dog ikke bygherre sikkerhed for, hverken at planforslaget bliver vedtaget, eller at planen får, det af ham ønskede indhold. Kommunalbestyrelsen kan inden for kommuneplanens rammer give lokalplanen det indhold, som findes rigtigst.

Hvis kommunalbestyrelsen ikke ønsker at udarbejde en lokalplan for et ansøgt projekt, der ligger indenfor rammerne af kommuneplanen, kan kommunalbestyrelsen vælge at ændre kommuneplanen med et kommuneplantillæg. Hvis et sådant tillæg alene har til formål at hindre det ansøgte projekt, må kommunalbestyrelsen dog tillige nedlægge forbud efter planlovens § 14 og inden et år fremlægge et lokalplanforslag, der endeligt afklarer anvendelses- og bebyggelsesmulighederne for det pågældende område. En beslutning om at nedlægge et forbud efter planlovens § 14 er en afgørelse, som kan påklages til Planklagenævnet, og som skal overholde en række formkrav bl.a. om varsling og begrundelse.

Hvis planprocessen viser, at lokalplanforslaget ikke ønskes realiseret på grund af andre planhensyn, fx hensynet til naboer, sikring af landskabet eller ønsket om en anden anvendelse af området, kan kommunalbestyrelsen beslutte at ændre kommuneplanen og efterfølgende lade lokalplanforslaget bortfalde.

5.1.2 Anmeldelse udenfor et udpeget vindmølleområde

Hvis et ansøgt vindmølleprojekt strider mod kommunens retningslinjer, fx med en placering uden for de udpegede vindmølleområder, men projektet i øvrigt vurderes at kunne realiseres inden for de lovgivningsmæssige rammer, skal kommunen tage stilling til, om man ønsker at fremme planlægningen for det konkrete projekt og ændre kommuneplanen. Hvis ikke, kan kommunen umiddelbart give afslag til det ansøgte projekt.

5.2 Lokalplanpligten

Efter planlovens § 13, stk. 2 skal en lokalplan tilvejebringes, før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- eller anlægsarbejder, og i øvrigt når det er nødvendigt for at sikre kommuneplanens virkeliggørelse.

Det afgørende kriterium for afgrænsningen af lokalplanpligten er, om projektet vil medføre en væsentlig ændring af det bestående miljø. Det indebærer, at der skal foretages en konkret vurdering af projektets konsekvenser i det pågældende område. Selve omfanget af projektet spiller naturligvis en vigtig rolle, men hertil kommer projektets konkrete, visuelle, funktionelle og miljømæssige konsekvenser i øvrigt, bedømt i forhold til områdets karakter.

Vindmøller vil som udgangspunkt udløse lokalplanpligt, hvis der er tale om etablering af større vindmøller i et område, hvor der ikke i forvejen findes vindmøller.

5.3 Lokalplanbestemmelser

5.3.1 Afgrænsning af lokalplanen

En lokalplan for et vindmølleområde bør normalt kun omfatte de til anlægget nødvendige arealer, herunder adgangsveje, arbejdsarealer og arealer til fundamenter og eventuelle tekniske anlæg såsom transformerstation og målemaster. Afgrænsningen bør dog også omfatte de arealer, som er berørt af vingeoverslag.

Hvis det er nødvendigt at ekspropriere fx en ejendom for at gennemføre lokalplanen, skal lokalplanen dog også omfatte de arealer, som ønskes eksproprieret, da en ekspropriation til en lokalplans gennemførelse kun må ske inden for lokalplanens afgrænsning, se afsnit 4.4.2.

Ved behov for etablering af midlertidige adgangsveje som fx udvidede svingbaner til vingetransport under anlægsfasen, er det dog ikke en forudsætning, at disse arealer på forhånd er omfattet af lokalplanens afgrænsning, fordi der ikke er tale om ekspropriation.

5.3.2 Antal møller og placering

Efter § 4 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller skal en lokalplan indeholde bestemmelser om det antal møller, som kan etableres. Lokalplanen skal angive vindmøllernes mulige placeringer som forudsætning for blandt andet korrekte visualiseringer, samt støj- og skyggeberegninger i miljøvurderingen.

5.3.3 Totalhøjde (min og maks) og udformning

Efter § 4 i bekendtgørelse om planlægning for vindmøller skal en lokalplan endvidere indeholde bestemmelser om vindmøllernes største og mindste totalhøjde. Selvom miljørapporten og miljøkonsekvensvurderingen normalt vil være baseret på en konkret ansøgt vindmølletype, bør lokalplanen give mulighed for, at bygherren kan vælge det mest rentable vindmøllefabrikat, efter at den nødvendige planlægning er tilvejebragt.

I forbindelse med indberetning på Bolig- og Planstyrelsens digitale register plandata.dk skal der oplyses om den installerede effekt fra vindmøllerne, som lokalplanen giver mulighed for.

Vindmøllers udformning er altovervejende fastlagt i vindmøllernes typegodkendelse, som bl.a. kun giver mulighed for at etablere trevingede vindmøller på ståltårn. Derimod kan lokalplanen indeholde bestemmelser om opstillingsmønsteret, herunder at vindmøllerne skal opstilles med samme indbyrdes afstand.

5.4 Bonusvirkning og vilkår

Efter planlovens § 35 kræves der landzonetilladelse for at opstille vindmøller i landzone. Efter planlovens § 15, stk. 4, kan en lokalplan for et område, der skal forblive i landzone, imidlertid indeholde bestemmelse om, at lokalplanen erstatter de tilladelser efter § 35, stk. 1 (landzonetilladelser), som er nødvendige for lokalplanens virkeliggørelse. Bestemmelsen giver hjemmel til den såkaldte bonusvirkning af lokalplaner for så vidt angår landzonetilladelser (bonuslokalplan).

Det er en betingelse, at lokalplanens bestemmelser udtrykkeligt angiver, hvilke tilladelser der anses for meddelt, jf. § 36, stk. 1, nr. 6, herunder også evt. betingelser svarende til, hvad der ville være stillet i tilsvarende landzonetilladelse. Dette krav er opfyldt, når lokalplanens beskrivelse af de tilladte byggearbejder m.v. opfylder de betingelser, der ville kræves i en landzonetilladelse til det samme projekt.

Efter planlovens § 15, stk. 4, kan der knyttes betingelser til en bonuslokalplan, fx bestemmelser om, at møllerne skal fjernes, hvis de har været ude af drift i ét år jf. 4.7.3.

Forudsættes andre vindmøller eller boliger nedlagt for at opstille vindmøller, er det i den situation en forudsætning, at lokalplanen ikke indeholder de nødvendige landzonetilladelser efter planlovens § 35 (bonuslokalplan). En bonuslokalplan betyder, at der er en umiddelbar ret til at bygge efter lokalplanen, uanset om boligen eller vindmøllen er nedlagt som forudsat, se afsnit 5.5 og 5.6.

Behandling af landzonesager er beskrevet i 'Vejledning om landzoneadministration - Planlovens §§ 34-38', opdateret i 2019.

5.5 Nedlæggelse af boliger ved frivilligt opkøb eller ekspropriation

Beboelse er en af de væsentligste begrænsninger for placeringen og størrelsen af potentielle vindmølleområder, både pga. naboafstandskravet på 4 gange vindmøllens totalhøjde i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, og støjgrænserne i bekendtgørelse om støj fra vindmøller jf. 4.4.1 og 4.4.3. Bestemmelserne hindrer dog ikke, at der planlægges for vindmøller nærmere nabobeboelse end naboafstandskravet eller ved en afstand, hvor støjgrænserne ikke kan overholdes, såfremt denne beboelse i miljøvurderingen af planforslaget forudsættes nedlagt.

Det er i den situation en forudsætning, at lokalplanen ikke indeholder de nødvendige landzonetilladelser efter planlovens § 35 (bonusvirkning). Bonusvirkning betyder, at der er en umiddelbar ret til at bygge efter lokalplanen, uanset om boligen eller vindmøllen er nedlagt som forudsat.

Naboafstandskravet i bekendtgørelse om planlægning for vindmøller og støjgrænserne i bekendtgørelse om støj fra vindmøller kan således blandt andet imødegås ved at opkøbe eller ekspropriere ejendomme og efterfølgende nedlægge boligerne på ejendommene. Nedenfor gennemgås mulighederne.

Frivilligt opkøb

Den mindst indgribende mulighed for at skabe plads til vindmøller i det åbne land, er ved at nedlægge boliger på baggrund af frivillige aftaler. Frivillige aftaler kan indgås mellem bygherre og boligejere. Med frivillige aftaler er det muligt at etablere større områder til opstilling af vindmøller og / eller skabe en større afstand mellem naboer og vindmøller. Til sammenligning kan man ved ekspropriation af boliger ikke skabe større afstand til naboer end forudsat i lovgivningen, da de ekspropriationsretlige betingelser skal overholdes. En ekspropriation kan således ikke omfatte et større areal end nødvendigt for formålet.

Hvis frivilligt opkøb er en forudsætning for realisering af et vindmølleprojekt, skal det fremgå af lokalplanredegørelsen og miljøkonsekvensrapporten. Det forudsættes, at bygherren skal have rådighed over boligen. Det vil betyde, at der skal være indgået en aftale med boligejeren om, at bygherren kan købe boligen, før § 25-tilladelsen må gives.

Bekendtgørelsens § 2, stk. 2 om afstand mellem bolig og vindmøller vurderes i forhold til miljøvurderingsreglerne ikke at have betydning for, om miljøvurderingen påbegyndes eller gennemføres, før end de berørte boliger er nedlagt. Det skal dog fremgå af miljøkonsekvensrapporten, om boligen i givet fald vil blive eksproprieret eller opkøbt ved frivillig aftale i forbindelse med realiseringen af projektet.

Det anbefales, at boliger, hvor der er indgået en frivillig aftale om opkøb, først kræves nedlagt efter vedtagelse af lokalplanen. Det kræver, at lokalplanen ikke indeholder bestemmelser om, at den erstatter de nødvendige landzonetilladelser efter planlovens § 35 til opstilling af vindmøller, idet der ellers er en umiddelbar ret til at bygge efter lokalplanen, uanset om boligen er nedlagt som forudsat. I stedet vil der foruden en vedtaget lokalplan også kræves landzonetilladelse samt eventuel § 25-tilladelse for at kunne opstille vindmøllerne, men disse tilladelser vil efter bekendtgørelsens § 2, stk. 2 kun kunne meddeles, såfremt forudsætningerne efter bekendtgørelse om planlægning for vindmøller er opfyldt, selvom lokalplanen er vedtaget. Ved en forudsætning om frivilligt opkøb i miljøkonsekvensrapporten skal bygherren, inden § 25-tilladelse kan meddeles, have rådighed over boligen. Ved rådighed forstås som det mindste en indgået aftale mellem bygherren og boligejeren om ret for bygherren til umiddelbart efter opkøbet af boligen at nedlægge denne. Se bl.a. NMK-33-04063.

Ekspropriation

Efter planlovens § 47, stk. 1 kan kommunalbestyrelsen foretage ekspropriation af fast ejendom, når det er af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en lokalplan. Det gælder også ekspropriation med henblik på opstilling af vindmøller og fra én privat ejer til fordel for en anden privat. Ønskes boligen nedlagt ved ekspropriation, skal den fornødne planlægning tilvejebringes inden ekspropriationen som grundlag for, at denne kan gennemføres.

Kommunen skal inden en ekspropriation af boliger have forsøgt at indgå en frivillig aftale med grundejeren. Kommunen skal endvidere sikre sig, at de øvrige ekspropriationsbetingelser, herunder grundlovens § 73, er opfyldt. Efter bestemmelsen kan der kun eksproprieres inden for den konkrete lokalplans afgrænsning, hvilket i forhold til etablering af vindmøller får den betydning, at en lokalplan arealmæssigt skal omfatte alle de områder, som skal indgå i ekspropriationen.

De processuelle regler for ekspropriationen fremgår dels af planlovens kapitel 11, dels af lov om offentlige veje kapitel 10. Der henvises til 'Vejledning om reglerne for ekspropriation efter planloven', udgivet i 2019. For nærmere information om ekspropriationsregler, herunder de betingelser, der skal opfyldes, henviser vi til Bolig- og Planstyrelsens hjemmeside planinfo.dk.

Når der skal ske ekspropriation, vil § 25-tilladelsen tidligst kunne meddeles ved udløbet af 4 ugers klagefrist, jf. planlovens § 60, stk. 1, efter åsteds- forrettningens gennemførelse. Afgørelsen om ekspropriation kan indbringes for Planklagenævnet efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 2.. Klage over erstatningens størrelse behandles, jf. planlovens § 50, stk. 1, af taksationsmyndighederne og efter reglerne i lov om offentlige veje.

Kommunerne kan ikke ekspropriere alene på grundlag af en kommuneplan, jf. planlovens § 47, stk. 1.

5.6 Nedlæggelse af eksisterende vindmøller

Som nævnt i afsnit 4.7.3 kan nedlæggelse af eksisterende vindmøller være en forudsætning for at opstille nye vindmøller. Det er i den situation en forudsætning, at lokalplanen ikke indeholder de nødvendige landzonetilladelser efter planlovens § 35 (bonuslokalplan). En bonuslokalplan betyder, at der er en umiddelbar ret til at bygge efter lokalplanen, uanset om boligen eller vindmøllen er nedlagt som forudsat i miljøvurderingen af lokalplanforslaget.

Fjernelse af eksisterende vindmøller vil mest hensigtsmæssigt ske ved frivilligt opkøb, som beskrevet i forhold til nedlæggelse af boliger i afsnit 5.5. Der findes dog også et eksempel på ekspropriation af eksisterende vindmøller.

Efter planlovens § 15, stk. 4, kan der knyttes betingelser til en bonuslokalplan, fx bestemmelser om, at møllerne skal fjernes, hvis de har været ude af drift i ét år jf. 4.7.3.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har vurderet, at vindmøllefundamenter bør fjernes ned til én meter under terræn, således at arealet kan reetableres til almindelig landbrugsdrift, men stiller ikke krav om yderligere fjernelse af fundamentet. Den resterende del af fundamentet bør under særlige omstændigheder også kræves fjernet, hvilket bør vurderes i miljøvurderingen af projektet.

5.7 Miljøvurdering af lokalplaner for vindmøller

Et forslag til en lokalplan for vindmøller vil ofte skulle miljøvurderes, medmindre der er tale om mindre ændringer af en plan eller en plan for et mindre område på lokalt plan og en screening fastslår, at planen ikke vil påvirke miljøet væsentligt jf. lovens § 8, stk. 2. Myndigheden træffer afgørelse om, hvorvidt planer og programmer efter § 8, stk. 2, er omfattet af kravet om miljøvurdering. Ved miljøvurdering af planer udarbejdes en miljørapport med en vurdering af den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse – herunder vurdering af en mulig væsentlig påvirkning af et udpeget internationalt naturbeskyttelsesområde.

Efter praksis vurderes en lokalplan for vindmøller som hovedregel at have en væsentlig indflydelse på miljøet, hvorfor der ofte udarbejdes en miljøvurdering i forbindelse med en vindmøllelokalplan. Hvis et vindmølleprojekt samtidig er miljøvurderingspligtigt på projektniveau skal der ske en miljøvurdering af det konkrete projekt gennem bygherres udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport til brug for myndighedernes afgørelse om tilladelse til det ansøgte projekt efter miljøvurderingslovens § 25. Disse miljøvurderinger anbefales koordineret i planprocessen, og det er muligt at lave en samlet rapport, se PKN-19/04619 og PKN-19/04620. Det kan dog også anbefales, at udarbejde miljøvurderingerne som to særskilte rapporter for at sikre tydelighed om, at alle kravene efter miljøvurderingsbekendtgørelsen og miljøvurderingsloven er opfyldt, se afsnit 6.1.

5.8 Høring af berørte parter og offentlighedsfase

Efter forvaltningslovens § 19 skal en myndighed gøre berørte parter bekendt med sagens faktiske omstændigheder, før der kan træffes en afgørelse, og der skal altid foretages en konkret vurdering af, om nogen har en væsentlig og individuel interesse i planlægningen. I vindmølleplanlægningen vil fx lodsejere, ledningsejere (højspænding, gas m.v.) eller radiokædeoperatører inden for et udpeget vindmølleområde som hovedregel skulle betragtes som berørte parter og høres i forbindelse med et konkret projekt i forbindelse med lokalplanlægningen. Desuden skal foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen, betragtes som berørte parter.

Når kommunalbestyrelsen har vedtaget et lokalplanforslag, skal planforslaget med den tilhørende redegørelse, jf. planlovens § 16, og eventuel miljøvurdering jf. afsnit 5.7, offentliggøres. Reglerne om offentliggørelse af planforslag findes i planlovens § 24. Det må bero på kommunalbestyrelsens konkrete vurdering, om forslag til lokalplaner skal sendes til nabokommunerne. Nabokommuner kan gøre indsigelse mod en anden kommunes planlægning, hvis forslaget har væsentlig betydning for kommunens udvikling, jf. planlovens § 29 b, stk. 1, og således også betragtes som berørt myndighed, jf. afsnit 3.2.4.

5.9 Vedtagelse og klagemulighed

Hvis offentlighedsperioden fører til efterfølgende ændringer af det lokalplanforslag, som ønskes vedtaget, og ændringerne på væsentlig måde har betydning for andre borgere eller myndigheder m.v. end dem, der er kommet med indsigelser på dette punkt, kan den endelige vedtagelse ikke ske, før de pågældende har haft lejlighed til at udtale sig. Ændringer, der er så omfattende, at der reelt foreligger et nyt planforslag, skal offentliggøres på samme måde som det oprindelige planforslag i en ny offentlighedsfase.

Efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 4 kan vedtagelsen af en lokalplan indbringes for Planklagenævnet, men kun for så vidt angår retlige spørgsmål. Planklagenævnet har således ikke mulighed for at tage stilling til, om den vedtagne lokalplan er hensigtsmæssig eller rimelig. Kommunalbestyrelsens afvejning af forskellige interesser kan med andre ord ikke indbringes til prøvelse. Miljøvurdering af planer efter planloven påklages ligeledes til Planklagenævnet.

For yderligere information om klageproces henvises til Planklagenævnets vejledning på hjemmesiden for Nævnenes Hus, naevneneshus.dk.

Se også afsnit 3.2.7 om klagemulighed for kommuneplaner.

6. Miljøvurdering af et konkret anmeldt projekt

6.1 Ansøgning om screening eller miljøvurdering

Efter miljøvurderingsloven, lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter, er alle anlæg til udnyttelse af vindkraft til energiproduktion (vindmøller), bortset fra enkeltstående vindmøller i landzone med en totalhøjde på op til 25 m (husstandsmøller) omfattet af bilag 2, jf. punkt 3.j.

Det betyder, at bygherre før etablering af et vindmølleprojekt skal indgive en skriftlig ansøgning om en afgørelse om screening eller miljøvurdering, jf. miljøvurderingslovens § 19. Myndigheden vurderer på baggrund af ansøgningen og oplysning af sagen, om projektet skal miljøvurderes. Projektet skal miljøvurderes, hvis projektet kan antages at få en væsentlig indvirkning på miljøet.

Bygherre kan ikke påbegynde projektet før, a) miljøvurderingsmyndigheden skriftligt har meddelt bygherre, at projektet ikke antages at kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 16, eller b) miljøvurderingsmyndigheden har gennemført hele miljøvurderingsprocessen og meddelt tilladelse.

Det fremgår af miljøvurderingsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1376 af 21. juni 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter), hvordan ansøgningen foretages og hvilken myndighed den skal sendes til. Hvis det er bygherres ønske, at der foretages en miljøvurdering uden en forudgående screening, oplyses dette i ansøgningen.

6.2 Miljøkonsekvensrapport og § 25-tilladelse

For projekter, der kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, skal gennemføres en miljøvurdering af det konkrete projekt. Det sker gennem bygherres fremlæggelse af en miljøkonsekvensrapport jf. miljøvurderingslovens § 20 om miljøkonsekvensrapportens indhold og § 24 om fremsendelse til den kompetente myndighed. Efter offentliggørelse og høring af miljøkonsekvensrapporten i minimum 8 uger træffer den kompetente myndighed afgørelse om, hvorvidt projektet kan tillades.

Miljøvurderingsmyndigheden sikrer, at miljøkonsekvensrapporten opfylder kravene i loven. Afgørelsen om tilladelse træffes på grundlag af bygherrens ansøgning, miljøkonsekvensrapporten, eventuelle supplerende oplysninger, resultaterne af de høringer, der er foretaget, og myndighedens begrundede konklusion. Kan projektet få væsentlig indvirkning på miljøet i en anden stat, kan myndigheden først træffe afgørelse om tilladelse til projektet, når miljøministerens samtykke efter § 38 foreligger. Opgaven med at give samtykke er delegeret til Miljøstyrelsen, jf. § 31 i bekendtgørelse nr. 1514 af 25. juni 2021 om delegation af opgaver og beføjelser til Miljøstyrelsen.

§ 25-tilladelsen gives på vilkår, der tilstræber at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, som fx skyggekast eller hensynet til flagermus, begrundet i miljøkonsekvensrapportens vurderinger og anbefalinger. Der må ikke meddeles §25-tilladelse i strid med den gældende planlægning.

6.3 Ændringer af det anmeldte eller godkendte projekt

§ 25-tilladelsen udstedes til et konkret projekt, og frem mod udstedelsen af tilladelsen, skal miljøkonsekvensrapporten derfor opdateres løbende i forbindelse med ændringer af det anmeldte projekt. Ønsker en bygherre at ændre et godkendt projekt efter tilladelsen er givet, fx ved at vælge en anden vindmølletype, er bygherren forpligtet til at anmelde ændringen, hvis den kan påvirke miljøet væsentligt eller har karakter af nyanlæg jf. miljøvurderingslovens bilag 2, punkt 13. Den kompetente myndighed skal herefter foretage en screening for at afgøre, om ændringen medfører krav om miljøvurdering. Det er bygherre, der vurderer, om projektændringen kan have en væsentlig indvirkning på miljøet. Er dette ikke tilfældet, er det ikke omfattet af krav om screening og der skal ikke sendes en ansøgning.

Hvis screeningen af den anmeldte projektændring viser, at ændringen kan antages at få væsentlig indvirkning på miljøet eller har karakter af nyanlæg, vil der være miljøvurderingspligt for den anmeldte ændring. Det vil især være tilfældet, hvis de forudsatte vilkår i § 25-tilladelsen ikke længere vil være tilstrækkelige til at afbøde uacceptable miljøpåvirkninger af ændringen/udvidelsen, herunder vilkår om afværgeforanstaltninger for fx skyggekast.

Vindmøller er endvidere omfattet af bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Denne bekendtgørelse indeholder en række nærmere krav til vindmøller med hensyn til støjgrænser og støjfølsom anvendelse samt krav om anmeldelse for at etablere en vindmølle eller ændre den på en måde, der kan medføre øget støjudsendelse. Det fremgår af §

9, stk. 1, at anmeldelse tidligst kan ske, når der foreligger det nødvendige plangrundlag og eventuel landzonetilladelse og miljøvurderingstilladelse for vindmøllen.

7. Zoneadministration for vindmøller og husstandsmøller

7.1 Landzone

7.1.1 Generelle regler for vindmøller i landzone

Opstilling af vindmøller i landzone kræver landzonetilladelse jf. planlovens § 35, stk. 1, medmindre opstillingen sker på baggrund af en bonuslokalplan (se afsnit 5.4 om vilkår for bonuslokalplan). Det kan også kræve tilladelser i forhold til anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven m.v.

Ifølge § 2, stk. 1, i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller (vindmøllebekendtgørelsen, BEK nr. 923 af 06/09/2019) må der kun opstilles vindmøller inden for områder, der er udpeget hertil i kommuneplanens retningslinjer. Bestemmelsen er en bindende forskrift for kommunalbestyrelsens administration af ansøgninger om tilladelse til opstilling af vindmøller. Kommunalbestyrelsen skal derfor meddele afslag på en ansøgning om landzonetilladelse, hvis betingelserne i bestemmelsen ikke er opfyldt, og der ikke foreligger en særlig begrundelse for at meddele en tilladelse uden en forudgående planlægning.

Kommuneplanens retningslinjer kan præcisere, hvilke beskyttelsesinteresser og hensyn kommunalbestyrelsen ønsker varetaget for opstilling af vindmøller i de enkelte områder i landzone, for derved at kunne give potentielle ansøgere en indikation af, hvorvidt en ansøgning vil kunne forventes at blive imødekommet.

Vindmøllebekendtgørelsens krav om forudgående udpegning i kommuneplanens retningslinjer gælder ikke for opstilling af husstandsmøller med en totalhøjde på op til 25 m, hvis de opstilles i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, jf. vindmøllebekendtgørelsens § 2, stk. 8. Husstandsmøller i landzone behandles særskilt i afsnit 7.1.2.

Hensyn

Det fremgår af vindmøllebekendtgørelsens § 1, at bekendtgørelsen regulerer planlægningen for opstilling af vindmøller med henblik på at fremme en bæredygtig udbygning med vindmøller, hvor der tages omfattende hensyn til ikke alene muligheden for at udnytte vindressourcen, men også til planlægningsmæssige hensyn, nabobeboelse, natur, landskab, kulturhistoriske værdier samt til de jordbrugsmæssige interesser. Behandlingen af ansøgninger om landzonetilladelse til opstilling af vindmøller, hvad enten der er tale om husstandsmøller eller større møller, skal derfor varetage disse hensyn. Endvidere bør vindmøllers forhold til andre tekniske anlæg i det åbne land vurderes (se afsnit 4.7.2).

Planlovens landzonebestemmelser har som udgangspunkt til formål at friholde områder i landzone for anden spredt og uplanlagt bebyggelse m.v. end den, der er nødvendig for driften af landbrug, skovbrug og fiskeri. Landzonereglerne skal administreres på baggrund af landskabelige, rekreative og arealressourcemæssige hensyn og andre samfundsmæssige interesser, f.eks. trafikale hensyn, samt hensynet til erhvervslivets muligheder for vækst og udvikling. Ved afgørelsen kan der endvidere tages hensyn til, om det ansøgte vil påføre naboer urimelige gener.

Det anbefales, at kommunalbestyrelsen - i forbindelse med behandling af ansøgninger om landzonetilladelse til nye boliger eller anden støjfølsom arealanvendelse inden for et støjkonsekvensområde omkring vindmølleområder – i sin afgørelse også tager hensyn til kommunens planlægning for vindmøller herunder udnyttelse af vindenergien.

Vindmøllebekendtgørelsen fastsætter i § 2, stk. 2, at der ikke må gives tilladelse efter planloven til vindmøller nærmere nabobeboelse end 4 gange møllens totalhøjde (se afsnit 4.4.1). Af bekendtgørelsens § 2, stk. 7, fremgår, at afstandskravet i stk. 3 ikke gælder for vindmøllejerens beboelse.

I Planklagenævnets afgørelse i sagen NMK-31-02154+NMK-33-03980 ophævede nævnet kommunens landzonetilladelse og dispensation fra en lokalplan til to forsøgsmøller på 200 m totalhøjde, da nævnet modsat kommunen fandt, at en nabobeboelse ikke kunne betragtes som vindmølle ejerens beboelse.

Efterfølgende stadfæstede Planklagenævnet i sagen 19/01441 + 19/06675 landzonetilladelse og dispensation fra lokalplan til opstilling af de to forsøgsvindmøller på 200 m totalhøjde med tilhørende serviceanlæg. Det skete bl.a. på baggrund af, at nabobeboelsen nu kunne anses for at være vindmølle ejerens beboelse. Derudover lagde nævnet bl.a. vægt på, at der ikke er landskabelige hensyn, som taler afgørende imod at meddele landzonetilladelse, idet det kystnære område, hvor de ansøgte møller ønskes opført, ikke er uforstyrret, da landskabet er præget af vindmøller og andre tekniske anlæg samt industri og deponi. Nævnet lagde desuden vægt på, at det er et vilkår i landzonetilladelsen, at alle nødvendige tilladelser, dispensationer og accepter er meddelt og gyldige, før landzonetilladelsen kan udnyttes. Endelig bemærkede nævnet, at vindmøllerne vil medføre visuelle gener, herunder på større afstand, men at dette dog opvejes af den samfundsmæssige interesse i opstillingen af møllerne, som bl.a. har fundet udtryk i den nationale og kommunale planlægning for området.

Vilkår og tilladelse

Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på, at landzonetilladelsen kan betinges ved at fastsætte vilkår for tilladelse. Der kan, eksempelvis fastsættes vilkår om udseende, tårnets udformning, farve på vinger, belysning, omdrejningsretning, begrundet i bevarings-, nabo- eller landskabshensyn. Kommunalbestyrelsen kan derimod ikke stille krav til vindmøllernes udseende ud fra et teknisk hensyn. Kommunalbestyrelsen tinglyser betingelser af varig interesse på ejendommen på ejerens bekostning jf. planlovens § 55. I en landzonetilladelse til vindmøller bør der blandt andet stilles vilkår om, at møllen inkl. fundamenter fjernes uden udgifter for det offentlige, når den har været ude af drift i 1 år. Erstatte en landzonetilladelse af en lokalplan med bonusvirkning, bør lokalplanen indeholde tilsvarende vilkår.

Landzonetilladelse til opstilling af lokalplanpligtige vindmøller kan først meddeles, når de nødvendige retningslinjer og rammer i kommuneplanen er vedtaget endeligt fx ved kommuneplantillæg, og lokalplanen er endeligt vedtaget offentligt bekendtgjort, jf. planlovens § 35, stk. 2. Hvis lokalplanen har bonusvirkning, kræves ingen landzonetilladelse jf. afsnit 5.4.

Ved etablering af vindmøller, der er omfattet af reglerne i miljøvurderingsloven, må der tidligst gives landzone- tilladelse, når kommunen har truffet afgørelse om, at der ikke er pligt til at foretage en miljøvurdering. Se nærmere i afsnit 6. om miljøvurdering af et konkret anmeldt vindmølleprojekt.

Landzonetilladelse til opstilling af vindmøller i kystnærhedszonen uden for udviklingsområderne må kun meddeles, hvis det ansøgte har helt underordnet betydning i forhold til de nationale planlægningsinteresser i kystområderne, jf. planlovens § 35, stk. 3. Det betyder, at de landskabelige, naturmæssige og rekreative interesser, der er knyttet til kystnærhedszonen, skal tillægges særlig betydning ved stillingtagen til ansøgninger om landzonetilladelse.

Det forudsættes, at naboer orienteres om ansøgninger om landzonetilladelser efter planlovens § 35, stk. 4, også hvor der er gennemført en forudgående planlægning. En landzonetilladelse skal offentliggøres med oplysning om klagemulighed til Planklagenævnet. Afgørelsen kan påklages af enhver med retlig interesse i sagens udfald, fx af ansøger og naboer. Landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø eller varetagelse af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelse, fx Danmarks Naturfredningsforening, kan også påklage kommunalbestyrelsens afgørelse. En klage oprettes på Planklagenævnets klageportal. For yderligere information om klageproces henvises til Planklagenævnets vejledning på hjemmesiden for Nævnenes Hus, naevneneshus.dk.

Behandling af landzonesager er beskrevet i 'Vejledning om landzoneadministration - Planlovens §§ 34-38', opdateret i 2019.

7.1.2 Opstilling af husstandsmøller i landzone

Vindmøllebekendtgørelsens krav om forudgående udpegning i kommuneplanens retningslinjer gælder ikke for opstilling af husstandsmøller med en totalhøjde på op til 25 m, hvis de opstilles i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygningsanlæg, jf. vindmøllebekendtgørelsens § 2, stk. 8. Vindmøllebekendtgørelsen fastlægger hermed ikke en definition af begrebet husstandsmøller, men efter administrativ praksis anses vindmøller med en totalhøjde på op til 25 m for at være husstandsmøller. Af Planklagenævnets afgørelse i sagen 18/05834 fremgår, at en husstandsmølle naturligt må forstås som en vindmølle til forsyning af husstanden, og at begrebet "husstandsmølle" må forstås som én husstandsmølle på én ejendom i matrikulær forstand.

Planklagenævnets afgørelse i sagen 18/05834 stadfæstede kommunens afslag på landzonetilladelse til opstilling af endnu en husstandsmølle på en ejendom med henvisning til, at flere husstandsmøller på én ejendom i matrikulær forstand ikke kan anses for at være i overensstemmelse med formålet med vindmøllebekendtgørelsen, og der skulle derfor udarbejdes kommuneplan for et område med to eller flere møller, da flere møller ikke kan anses for at være omfattet af undtagelsen i § 2, stk. 8, i bekendtgørelsen.

Hvis husstandsmøller placeres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse, kan de opstilles uden forudgående planlægning og alene på baggrund af en landzonetilladelse. "Umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse" beror på en konkret samlet vurdering af, om vindmøllen, sammen med ejendommens bebyggelse, kan opfattes som en samlet enhed i landskabet (jf. Miljøministerens svar på spørgsmål nr. 33 (alm. del), Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg den 25. november 2011, NMK-31- 00344). I en afgørelse har det daværende Natur- og Miljøklagenævn efter en samlet vurdering ikke fundet, at den ansøgte placering af en husstandsmølle ca. 31 m fra nærmeste bygning i et åbent, kystnært landskab kunne tillades (NMK-31-00717). I Planklagenævnets afgørelse i sagen NMK-31-02149 indgik det i nævnets stadfæstelse af kommunens afslag, at husstandsmøllen skulle placeres ca. 20 m fra ejendommens lade, men i forhold til ejendommens bygninger på den modsatte side af en vej. Umiddelbar tilknytning betyder efter hidtidig klagenævnspraksis, at en husstandsmølle placeres i en afstand på ca. 20 m fra bebyggelsen jf. NoMO nr. 87.

Husstandsmøller er undtaget fra kravet om, at der ikke må gives tilladelse efter planloven til vindmøller nærmere nabobeboelse end fire gange møllens totalhøjde, og er undtaget fra kravet om, at planforslag for vindmøller nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller skal redegøre for påvirkningen af landskabet.

En kommunalbestyrelse kan ikke med retningslinjer i kommuneplanen indføre forbudszoner for opstilling af husstandsmøller. En ansøgning om landzonetilladelse til opstilling af en husstandsmølle vil altid skulle vurderes på baggrund af de konkrete forhold i forhold til landzonebestemmelserne, jf. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse i sagen NMK-31-00505. Kommunalbestyrelsen kan heller ikke generelt vedtage en politik mod visse typer af møller fx husstandsmøller.

Hensyn

Efter praksis meddeles afslag på opstilling af husstandsmøller i områder med særlige landskabsudpegninger, medmindre det på baggrund af en konkret vurdering i den enkelte sag kan udelukkes, at opstilling af husstandsmøllen vil få væsentlig, negativ indvirkning på oplevelsen af landskabet. I andre områder kan der meddeles landzonetilladelse ud fra en konkret vurdering, medmindre planlægningsmæssige og landskabelige forhold taler afgørende imod.

Af Planklagenævnets afgørelse i ovennævnte sag NMK-31-02149 fremgår, at nævnet ikke fandt grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at den ansøgte mølle ville få en væsentlig, negativ indvirkning på områder med landskabelige interesser, og at der derfor ikke kunne gives landzonetilladelse. Husstandsmøllen var ansøgt placeret ca. 100 m øst for et bevaringsværdigt landskab, og det fremgik af kommunens landskabsanalyse, at ejendommen ligger i udkanten af et bakkelandskab og grænser op til en

ådal, og at der i nærområdet ikke findes tekniske anlæg med undtagelse af et højspændingstracé, hvorfor området vurderes at være sårbart over for tekniske anlæg.

Nabohensyn kan være så væsentlige, at de i sig selv kan begrunde et afslag på landzonetilladelse til opstilling af en husstandsmølle. Af Planklagenævnets afgørelse om afslag på landzonetilladelse i sagen NMK-31-02143 fremgår, at nævnet lagde vægt på afstanden til en nabobolig, møllens placering vest for naboens ejendom, terrænforhold og den konkrete placering af eksisterende bygninger og opholdsarealer. Se også Planklagenævnets afgørelse i sagen NMK-31-02134, hvor nævnet stadfæstede kommunens landzonetilladelse med henvisning til, at naboen ikke påføres sådanne særlige eller væsentlige gener, der kan medføre et afslag.

Energistyrelsen gør opstillerne opmærksom på, at ved opstilling af husstandsmøller kan placering give anledning til, at opstilleren overvejer sikkerheden og effektivitet. Energistyrelsen anbefaler, at husstandsvindmøller placeres mindst 1 x totalhøjde fra eksisterende bebyggelse for at mindske vindturbulens og sikre tilstrækkelig afstand til bebyggelse i tilfælde af havari. En placering af en vindmølle tæt på bebyggelse skaber høj vindturbulens, hvilket øger risikoen for, at vindmøllen udsættes for større belastninger, end vindmøllen er designet til i overensstemmelse med internationale standarder. Som følge af en placering med høj turbulens, kan der opstå uhensigtsmæssigt slid på vindmøllen, og risiko for havari forøges.

Vilkår og tilladelse

Af Planklagenævnets afgørelse i sagen 20/05351 fremgår, at en husstandsmølle ikke er omfattet af undtagelsen fra kravet om landzonetilladelse i planlovens § 36, stk. 1, nr. 3, og således ikke kan anses for erhvervsmæssigt nødvendig for en ejendoms drift som landbrugsejendom. Selvom en husstandsmølle kan være et økonomisk hensigtsmæssigt alternativ til det kollektive forsyningsnet, kan det ikke i sig selv føre til, at en husstandsmølle er undtaget fra kravet om landzonetilladelse.

Såfremt husstandsmøllen er lokalplanpligtig, kan der ikke gives landzonetilladelse før den fornødne lokalplan er vedtaget og offentligt bekendtgjort. Det vil typisk gælde, hvis vindmøllen er en del af et større byggeri i landzonen.

Ved etablering af husstandsmøller, der er omfattet af reglerne i miljøvurderingsloven (fx hvis der er tale om to eller flere husstandsmøller), må der tidligst gives landzone-tilladelse, når kommunen har truffet afgørelse om, at der ikke er pligt til at foretage en miljøvurdering. Der er ikke krav om screening efter miljøvurderingsloven for enkeltstående husstandsmøller i landzone jf. afsnit 6.1.

Ansøgning om landzonetilladelse til opstilling af en husstandsmølle inden for et område, hvor en kommune har kommuneplanlagt eksempelvis et kommende vindmølleprojekt, må forventes at få afslag, da ejendomme, der er omfattet af et forslag, ikke må udnyttes på en måde, der skaber risiko for en foregribelse af den endelige plans indhold. Generelt må forventes et planlægningsmæssigt hensyn til fremtidig udnyttelse af et planlagt vindmølleområde (jf. NMK-31-00500).

Som for øvrige landzonetilladelser forudsættes det, at naboer orienteres skriftligt om ansøgninger om landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 4. En landzonetilladelse skal offentliggøres med oplysning om klagemulighed til Planklagenævnet. Afgørelsen kan påklages af enhver med retlig interesse i sagens udfald fx grundejeren og naboer. Landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelse af natur og miljø eller varetagelse af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelse, fx Danmarks Naturfredningsforening, kan også påklage kommunalbestyrelsens afgørelse. En klage oprettes på Planklagenævnets klageportal. For yderligere information om klageproces henvises til Planklagenævnets vejledning på hjemmesiden for Nævnenes Hus, naevneneshus.dk.

I bilag 2 findes en gennemgang af processen for tilladelse til opstilling af husstandsmøller i landzone.

7.2 Byzone og sommerhusområder

7.2.1 Generelle regler for vindmøller i byzone og sommerhusområder

Planlægning af vindmøller i byzone og sommerhusområder er omfattet af en række af de samme krav som for planlægning af vindmøller, der opstilles i landzone, nemlig at krav til støj, afstand til nabobeboelser etc. skal overholdes. Men særligt i relation til overvejelser om møller i byzone vil det være relevant at undersøge konkrete muligheder for opstilling af vindmøller i fx erhvervsområder o. lign.

Vindmøller placeret i et erhvervsområde skal overholde grænseværdierne defineret i bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Erhvervsområder er i sig selv ikke defineret som en støjfølsom arealanvendelse, hvorfor der ikke stilles støjkrav til vindmøllen i forhold til selve erhvervsområdet. Såfremt en vindmølle er opstillet på en virksomhed, hvor støjen fra virksomheden er reguleret i en miljøgodkendelse eller et påbud, vil der normalt være fastsat støjgrænser for den samlede virksomhed bortset fra vindmøllen, fordi vindmøllens støj reguleres selvstændigt gennem bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Ønskes det, at den samlede støj fra virksomheden inklusive vindmøllestøjen ikke skal belaste omgivelserne mere, end hvis der alene havde været tale om virksomhedsstøj, kan dette opnås ved fx at fastlægge en støjgrænse for virksomheden bortset fra vindmøllen, som er skærpet med 3 dB i forhold til Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for virksomheder, jf. Miljøstyrelsens vejledning 5/1984.

Kommunalbestyrelsen tager stilling til et vindmølleprojekt i byzone og i sommerhusområder i forbindelse med ansøgningen efter miljøvurderingsreglerne. Anmeldelsen kan ske samtidig med ansøgningen i forbindelse anmeldelse efter BR-18. I boligområder i byzone eller i sommerhusområder vil en husstandsmølle ofte være miljøvurderingspligtig på grund af støj og skyggekast og forudsætte en § 25-tilladelse.

7.2.2 Opstilling af husstandsmøller i byzone eller sommerhusområder

Kommunalbestyrelsen kan fastsætte bestemmelser i kommuneplanens rammebestemmelser og i lokalplaner, som har betydning for muligheden for at opsætte husstandsmøller i byzone og sommerhusområder. Jf. 7.1.2. anses vindmøller med en totalhøjde på op til 25 m, efter administrativ praksis, for at være husstandsmøller.

Kommuneplanen

I kommuneplanens retningslinjer kan der være bestemmelser, som muliggør opstilling af husstandsmøller eller småmøller inden for byzonen. En kommunalbestyrelse kan med henvisning til planlovens § 12, stk. 3 forhindre, at der opstilles husstandsmøller i byzone og sommerhusområder, hvis det er i strid med kommuneplanens rammebestemmelser om fx anvendelse og bygningshøjder. Det er en forudsætning, at kommuneplanens rammebestemmelser er så klare og præcise, at der ikke er tvivl om, at placering af en husstandsmølle vil være i strid med rammebestemmelserne.

Det daværende Natur- og Miljøklagenævn har i en sag, hvor en ansøger har ønsket opsætning af en minivindmølle i et kommuneplanlagt område til anvendelse til boligformål, ikke fundet, at en minivindmølle, der er udarbejdet til opsætning på et almindeligt beboelseshus, var i klar modstrid med boliganvendelsen. Nævnet fandt i den pågældende sag, at opsætning af en minivindmølle var umiddelbart tilladt efter planloven. Nævnet lagde blandt andet til grund, at opsætning af en vindmølle indgik som en integreret del af bebyggelsen og i øvrigt opfyldte de bebyggelsesregulerende bestemmelser efter rammerne. Nævnet vurderede, at opsætningen af minimøllen ikke kunne forhindres med et forbud i medfør af planlovens § 12, stk. 3, da det ikke direkte fremgik af de pågældende rammebestemmelser, at opsætning af minivindmøller er forbudt (Afgørelse af 24. maj 2006 j.nr. 03-33/350-0184 og NKO 388, juli 2006).

Er et område, hvor husstandsmøller påtænkes opstillet, udlagt til offentligt formål i kommuneplanen, eller omfattet af en gældende byplanvedtægt eller lokalplan kan etablering af husstandsmøller i byzone ikke forhindres ved henvisning til planlovens § 12, stk. 3 om kommuneplanens rammebestemmelser.

I de tilfælde, hvor et byggeønske m.v. er i strid med kommuneplanen, men er i overensstemmelse med en gældende lokalplan eller byplanvedtægt, må kommunalbestyrelsen vurdere, om pligten til at virke for kommuneplanens gennemførelse gør det nødvendigt at forhindre den pågældende disposition med et forbud efter planlovens § 14. Forbuddet kan højst nedlægges for et år, og forbuddet skal følges op af udarbejdelse af forslag til lokalplan.

Ved lovbundne forvaltningsakter, fx en byggeansøgning, der hverken forudsætter lokalplan, landzonetilladelse eller dispensation fra anden lovgivning, der administreres af kommunen, må kommunalbestyrelsen derfor enten meddele den ansøgte tilladelse eller nedlægge forbud efter § 14 med pligt til efterfølgende udarbejdelse af lokalplan. Læs mere i 'Vejledning om kommuneplanlægning' side 92-93 og Natur- og Miljøklagenævnets NKO 60 1/1995.

Lokalplaner

I lokalplaner kan der være bestemmelser, der angiver nærmere placering af eller forbyder nærmere bestemte tekniske anlæg, antenner og lignende. Kommunalbestyrelsen må i den forbindelse vurdere, om man er indstillet på at meddele dispensation i den konkrete sag i den udstrækning, kommunen er berettiget hertil. Det må ikke være i strid med lokalplanens principper.

Meddelelse af dispensation efter planlovens §§ 19-20, hvor kommunalbestyrelsen kan dispensere fra bestemmelser i en lokalplan, forudsætter, at kommunen har orienteret ejere, naboer og foreninger før afgørelsen træffes, ligesom kommunens afgørelse i givet fald kan påklages til Planklagenævnet.

I bilag 2 findes en gennemgang af processen for tilladelse til opstilling af husstandsmøller i byzone.

8. Generelle myndighedskrav til opstilling af vindmøller

Ud over planloven og vindmøllebekendtgørelsen indeholder en række andre love bestemmelser, der har betydning for opstilling af vindmøller og husstandsmøller. Der henvises til VEprojekter.dk for overordnet vejledning om den administrative proces for opstilling af VE-anlæg. For vindmøller gælder bl.a.:

1. Bekendtgørelse nr. 1773 af 30. november 2020 om teknisk certificering og servicering af vindmøller m.v.
2. Bekendtgørelse nr. 2653 af 28. december 2021 om nettilslutning af vindmøller, solcelleanlæg, bølgekraftanlæg og vandkraftværker
3. Bygningsreglementet – BR 18
4. Bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller (se afsnit 4.4.3)
5. Naturbeskyttelsesloven – lovebekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 (se bl.a. afsnit 4.6.1 og 4.7.11)
6. VE-loven - lovebekendtgørelse nr. 1791 af 2. september 2021 (se bl.a. Kapitel 2 om Foranstaltninger til fremme af udbygning med vedvarende energi vedrørende VE-ordningerne)
7. Elforsyningsloven - lovebekendtgørelse nr. 984 af 12. maj 2021 (se bl.a. Kapitel 3 om Elproduktion vedrørende krav om elproduktionsbevilling for visse anlæg)
8. Luftfartsloven og BL 3-11 - Bestemmelser om luftfartsafmærkning af vindmøller (se afsnit 4.7.2.)

8.1 Teknisk certificering

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets bekendtgørelse nr. 1773 af 30. november 2020 om teknisk certificering og servicering af vindmøller indeholder krav til teknisk certificering af vindmøller. Det er Energistyrelsen, der administrerer teknisk certificering af vindmøller. Læs mere på Energistyrelsens hjemmeside for teknisk certificering og servicering af vindmøller på cas.ens.dk. Se også yderligere i afsnit 2.1.

8.2 Nettilslutning

Reglerne for nettilslutning er beskrevet i bekendtgørelse nr. 2653 af 28. december 2021 om nettilslutning af vindmøller, solcelleanlæg, bølgekraftanlæg og vandkraftværker. Hertil kommer at de tekniske forskrifter TF 3.2.1 eller TF3. 2.5, som er udgivet af Energinet.dk, skal overholdes. Ved installations-tilsluttede vindmøller tilsluttes vindmøllen elnettet gennem opstillers egen forbrugsinstallation, og der opsættes en købsmåler og en salgsmåler. Vindmølleejeren skal tage kontakt til det lokale netselskab, for at afklare om nettets kapacitet er tilstrækkelig til at tilslutte en vindmølle. Netselskabet er forpligtet til at tilslutte vindmøllen og forestår indberetningen til stamdataregisteret for vindmøller. Der henvises til VEprojekter.dk for yderligere information.

8.3 Bygningsreglementet BR18

Efter bygningsreglementet BR18 (bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglement 2018 med senere ændringer) kræver opstilling af vindmøller en byggetilladelse, jf. BR18 § 11. En ansøgning om byggetilladelse til opstilling af en vindmølle samt byggearbejder herved, skal indeholde en tydelig beskrivelse af det arbejde, der udføres, en tegning med målestoksangivelse og beskrivelse, der viser vindmøllens beliggenhed på grunden, dens højde, længde og bredde, dens afstand til skel samt afstand til andre bebyggelser på grunden og nødvendige tilladelser efter anden lovgivning, jf. BR18 § 11. En ansøgning om byggetilladelse for anlæg med henblik på produktion af elektricitet fra vedvarende energikilder er omfattet af kapitel 3 i bekendtgørelse om tidsfrister og kontaktpunkt for VE-tilladelser, jf. BR18 § 11 a.

Ved behandling af ansøgningen skal kommunalbestyrelsen undersøge, om byggearbejdet er i strid med anden lovgivning. Kommunalbestyrelsens pligt omfatter al lovgivning, der er relevant i forbindelse med byggesagsbehandlingen. Denne pligt påhviler kommunalbestyrelsen i kraft af dens egenskab af offentlig forvaltningsmyndighed. I Bygge- og Boligstyrelsens vejledning nr. 130 af 31. juli 1995 om kommunalbestyrelsens lovgennemgang er der nærmere redegjort for, hvilke bestemmelser i den nævnte lovgivning, som skal påses overholdt.

Du kan finde yderligere oplysninger, herunder relevant lovgivning og vejledning om opførelse af vindmøller på Bolig- og Planstyrelsens hjemmeside [bygningsreglementet. dk](https://bygningsreglementet.dk).

Bolig- og Planstyrelsen, den 26. januar 2022

SIGMUND LUBANSKI

/ Sara Aasted Paaru

Beregning af reel skyggetid

Arbejdsgruppen om fremtidens vindmølleplanlægning har i 2012 anbefalet Miljøministeren, at der udarbejdes ensartede retningslinjer for grundlaget for beregning af skyggekast og for basisforudsætninger med udgangspunkt i den nuværende anbefaling om maksimalt 10 timers reel skyggetid. De ensartede retningslinjer for beregning af skyggekast fremgår af nærværende vejledning og dette bilag.

Skyggekast

Alle nabobeboelser, der kan forventes at modtage skyggekast, og alle vindmøller, der kan forventes at bidrage til skyggekastet omkring de projekterede vindmøller, bør inddrages i beregningerne. Udvælgelse af relevante nabobeboelser og vindmøller foretages på følgende måde:

Relevante nabobeboelser: På baggrund af de angivne basisforudsætninger beregnes et skyggekastkort for de nye vindmøller, der angiver isolinjen for 0 timer skyggekast pr. år (reel skyggetid). 0 timer-isolinjen markerer grænsen til de arealer, hvor skyggen ikke forekommer. Alle nabobeboelser, der ligger inden for 0 timer-isolinjen samt beboelser uden for 0 timer-isolinjen i en afstand mindre end 15 m fra 0 timer-isolinjen, inkluderes i de videre analyser.

Relevante vindmøller: Alle eksisterende vindmøller inden for en afstand af 28 gange totalhøjden fra de nye vindmøller inddrages i beregningerne.

Beregningen opdeles herefter i 2 faser; en screening og en specifik beregning.

Screening af skyggekast

Der beregnes reel skyggetid til et udendørs opholdsareal svarende til et areal på 15 m x 15 m. Centrum af beregningsfladen er svarende til støjbekendtgørelsens udendørs opholdsareal højst 15 m fra beboelse (jf. §4 i bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019). Arealet placeres beregningsmæssigt 1 m over terræn, og der beregnes som et ”drivhus”, dvs. altid peger mod den mølle, der regnes for.

Specifik beregning af skyggekast

I de tilfælde, hvor 15 m x 15 m fladen ved screeningen beregnes til at have mere end 10 timers reel skyggetid pr. år, skal der for den aktuelle nabobeboelse også beregnes skyggekast for selve beboelsen og faktisk udendørs opholdsareal. I disse beregninger indgår konkrete informationer om beboelsens vinduer, opholdsarealets størrelse mm.

Modelforudsætninger

- 1) Der anvendes en veldokumenteret og almindelig anerkendt algoritme til beregning af solens højde og azimuth på et givent sted, dato og tidspunkt.
- 2) Der anvendes topografisk information om terrænets højdeforhold med en ækvidistance på 5 m eller mindre.
- 3) Der foretages en synlighedsberegning, således at reduktion af skyggekastet på grund af terrænforhold inddrages.
- 4) Synlighedsberegningen foretages i en betragterhøjde på 1,5 m over terræn og med en horisontal opløsning på minimum 10 m.
- 5) Forhindringer såsom skove, bygninger og lignende bør ikke inddrages i beregningerne.
- 6) For solhøjder mindre end 3 grader over horisonten beregnes intet skyggekast.

- 7) Skyggekastet beregnes med en tidslig opløsning på minimum 1 minut.
- 8) Skyggekastet beregnes ud i en afstand svarende til at vingen ved passage af solskiven dækker minimum 20 % af denne. I praksis svarer det til, at nabobeboelser inden for en afstand af ca. 2000 m fra en given vindmølle inddrages i skyggekastberegningen.

Beregningsforudsætninger

- 1) Alle vindmøller, der kan bidrage til skyggekastbelastningen ved en relevant nabobeboelse, inddrages i beregningen af skyggekast.
- 2) Vindmøllerne angives med koordinater med en præcision svarende til kravet til en støjberegning (jf. bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019).
- 3) Vindmøllernes navhøjde og rotordiameter angives.
- 4) Nabobeboelserne angives med koordinater med en præcision svarende til kravet til en støjberegning.
- 5) Til beregning for specifikke vinduer anvendes konkrete positioner, dimensioner og hældning. Kun vinduer, som peger mod vindmøllerne inddrages, og de betragtes som værende drivhuse. Beregning af hele facaden af huset kan også anvendes.
- 6) Til beregning for udendørsopholdsarealer anvendes et horisontalt plan på 15 m x 15 m hævet 1 m over terræn. Centrum af dette areal placeres i samme position som beregningspunktet for normal støj (jf. bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019).
- 7) Beregningsforudsætninger vedr. reel skyggetid.
- 8) Der beregnes reel skyggetid med en vejledende grænseværdi på samlet 10 timer/år.
- 9) Til angivelse af vindretningsfordeling og antal driftstimer anvendes input fra en konkret, retvisende produktionsberegning for de anvendte vindmøller.
- 10) Til angivelse af antal solskinstimer anvendes DMI landsstatistik for årene 2006-15 (tabel 1). Såfremt DMI senere måtte lave en ny landsstatistik for en periode på minimum 10 år kan denne anvendes.

Tabel 1: Antal solsinktimer til anvendelse i beregning af skyggekast

Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
50	61	146	211	237	240	242	187	151	102	52	44

Tilladelsesproces for opstilling af husstandsvindmøller i hhv. landzone og byzone

Inden der ansøges om landzonetilladelse til opstilling af en husstandsmølle, er der ofte en dialog med den kommunale forvaltning om forventede bemærkninger til den ønskede placeringsmulighed. Nedenfor gengives de typiske skridt i en tilladelsesproces. For yderligere informationer om krav til miljøvurdering af husstandsmøller se afsnit 6.1 samt 7.1.2 og 7.2.2.

Tilladelsesproces for husstandsmøller i landzone

Ansøgning om landzonetilladelse, eventuel ansøgning i henhold til miljøvurderingsreglerne og eventuel ansøgning om tilladelse efter anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven indsendes til kommunen. Et skema til brug for screening findes i bilag 1 i miljøvurderingsbekendtgørelsen (BEK nr. 1376 af 21. juni 2021).

Hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at der ikke kan gives landzonetilladelse til det ansøgte, meddeles der afslag i henhold til planlovens § 35 med klagevejledning, og der foretages ikke yderligere sagsbehandling.

Kommunalbestyrelsen screener projektet efter miljøvurderingslovens regler og vurderer spørgsmålet om miljøvurderingspligt for det konkrete projekt. I tilfælde af miljøvurderingspligt (fx hvis der er tale om to eller flere husstandsmøller) meddeles dette til bygherren med klagevejledning. Efter ønske fra bygherren sættes arbejdet med miljøvurderingen af det konkrete projekt i gang og bygherre udarbejder en miljøkonsekvensrapport. Er projektet ikke miljøvurderingspligtigt, skal der ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt.

Kommunen vurderer også om projektet er lokalplanpligtigt (fx hvis vindmøllen er en del af et større byggeri i landzonen). I tilfælde af lokalplanpligt kan der udarbejdes forslag til lokalplan (med tilhørende miljørapport, hvis lokalplanen vurderes miljøvurderingspligtig). Samtidig vurderes forholdet til anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven.

Er udpegning i kommuneplanen nødvendig, fordi der ikke er tale om umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse sættes kommuneplanprocessen i gang.

Eventuelle andre myndigheder vurderer og behandler evt. tilladelser i forhold til anden lovgivning fx dispensation fra strandbeskyttelseslinjen i naturbeskyttelsesloven.

Er projektet hverken miljøvurderingspligtigt eller lokalplanpligtigt vurderes projektet i forhold til planlovens landzoneregler, og der træffes afgørelse (tilladelse eller afslag). Ved tilladelse tages samtidig stilling til, hvilke vilkår der skal stilles.

Kommunalbestyrelsen vurderer og behandler samtidig evt. tilladelser i forhold til anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven, som kommunen er ansvarlig for.

Screeningsafgørelsen, landzonetilladelsen og evt. andre afgørelser offentliggøres efter reglerne i lovgivningen. Varige betingelser tinglyses.

Landzonetilladelsen kan ikke udnyttes før klagefristens udløb. Rettidig klage har opsættende virkning, medmindre Planklagenævnet bestemmer andet.

Vindmøllen anmeldes efter bekendtgørelse om støj fra vindmøller og bygningsreglementet. Der er ikke tale om, at anmelderen skal indsende de samme oplysninger flere gange, men den 4 ugers frist til at gøre indsigelse mod at vindmøllen etableres eller ændres (efter bekendtgørelse om støj fra vindmøller), løber først fra det tidspunkt, hvor både det nødvendige plangrundlag og en eventuel landzonetilladelse og §25-tilladelse foreligger. Hvis disse betingelser ikke opfyldes samtidig, løber fristen fra det tidspunkt, hvor den seneste betingelse er opfyldt. Kommunalbestyrelsen vurderer om bekendtgørelsens støjkrav

overholdes. Kommunalbestyrelsen har frist på 2 uger i henhold til byggelovgivningen. Alle de nødvendige tilladelser efter lovgivningen skal foreligge, inden møllerne kan etableres.

Tilladelsesproces for husstandsmøller i byzone

Afklaring af lokalplanpligt, ansøgning i henhold til miljøvurderingsreglerne og eventuel ansøgning om tilladelse efter anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven indsendes til kommunen.

Kommunalbestyrelsen screener projektet efter miljøvurderingslovens regler og vurderer spørgsmålet om miljøvurderingspligt for det konkrete projekt. I tilfælde af miljøvurderingspligt meddeles dette til bygherren med klagevejledning. Efter ønske fra bygherren sættes arbejdet med miljøvurderingen af det konkrete projekt i gang og bygherre udarbejder en miljøkonsekvensrapport. Er projektet ikke miljøvurderingspligtigt, skal der ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt.

Kommunen vurderer også om projektet er lokalplanpligtigt. I tilfælde af lokalplanpligt kan der udarbejdes forslag til lokalplan med tilhørende miljørapport. Samtidig vurderes forholdet til anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven.

Er projektet ikke miljøvurderingspligtigt, men lokalplanpligtigt igangsættes udarbejdelsen af lokalplanen med tilhørende miljørapport, hvis kommunen ønsker at fremme projektet. Samtidig vurderes forholdet til anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven.

Eventuelle andre myndigheder vurderer og behandler evt. tilladelser i forhold til anden lovgivning.

Kommunalbestyrelsen vurderer i forhold til gældende planer og behandler evt. tilladelser i forhold til anden lovgivning fx naturbeskyttelsesloven. Der træffes eventuelt afgørelse efter planloven i form af dispensation fra lokalplan efter planlovens § 19 og 20, forbud efter § 12, stk. 3 eller forbud efter § 14. Planlovens procedureregler følges.

Screeningsafgørelsen, afgørelser efter planloven og evt. afgørelse efter anden lovgivning offentliggøres. Varige betingelser tinglyses.

Eventuelle tilladelser kan ikke udnyttes før klagefristens udløb.

Vindmøllen anmeldes efter bekendtgørelse om støj fra vindmøller og bygningsreglementet. Der er ikke tale om, at anmelderen skal indsende de samme oplysninger flere gange, men den 4 ugers frist til at gøre indsigelse mod, at vindmøllen etableres eller ændres (efter bekendtgørelse om støj fra vindmøller) løber først fra det tidspunkt, hvor det nødvendige plangrundlag og eventuel §25-tilladelse foreligger. Hvis disse betingelser ikke opfyldes samtidig, løber fristen fra det tidspunkt, hvor den seneste betingelse er opfyldt. Kommunalbestyrelsen vurderer om bekendtgørelsens støjkrav overholdes. Kommunalbestyrelsen har frist på 2 uger i henhold til byggelovgivningen. Alle de nødvendige tilladelser efter lovgivningen skal foreligge, inden møllerne kan etableres.

Processkema for godkendelse af husstandsmøller

Dialog med forvaltningen

Landzone

Byzone

